

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XXXIX (33)

Štev. (No.) 51-52

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

25. decembra 1980

S PROŠNJO K BOGU, DA BI SE POGUM V PRIČEVANJU RESNICE ŠE BOLJ DVIGNIL MED SLOVENCİ V DOMOVINI, ZAMEJSTVU IN V IZSELJENSTVU, VAM ŽELI BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

Lesorez: Ivan Bukovec

SVOBODNA SLOVENIJA

Božič je praznik

Res. „...Življenje ni praznik...“
Toda božič pa je praznik!

Na sedanjem ozemlju Slovenije verjetno ni bilo tako grobega, topega in protibožjega obdobja, kot je prav čas komunistične brezbožne polpreteklosti in sedanjosti. Ves, vsaj tradicionalno krščanski zahod javno upošteva običajni letni spomin rojstnega dne Zvečarja, ki je Kristus Gospod. Tudi v Sloveniji verjetno okrog 90 odstotkov rojakov praznuje božič ali v cerkvi, ali z molitvijo in božičnimi navadami po domovih, ali le v skritosti srca, ali pa na žalost kar na delovnih mestih z izmenjavo misli in čustev ogorčenja zaradi 35-letne povojne nerazložljive tolikšne vne za delo, da niti božič ne sme biti praznična izjema. Med delom ali med uživanjem socialistične pridobitve tople malice si malo manj kot vsi delovni ljudje republike Slovenije molče ali govoreč, s pogledi ali z besedo, vsako leto znova, prav na poniževalni božični delavnik, skušajo vzbuditi ali utrjevati upanje, da bo morda le prišel čas, ko bo božič spet praznik. Kot je bilo včasih... preden je marksistično brezbožstvo vso Slovenijo izrazno moč kot na Poljskem? Kdaj si bodo vsi Slovenci, ali vsaj vsi verni, upali stavkati na božič in na ta način zahtevati spoštovanje osnovnih pravic in javno praznovanje božiča? Ali bi v takem primeru vse pomorili? Vse zaprili? Verjetno si milica ne bi drznila narediti ne prvega ne drugega. Zelo verjetno je pa tudi, da do te zaželene stavke nikoli ne bo prišlo. Škoda! Res škoda. Molimo, da bodo katoličani v Sloveniji čimprej našli najbolj učinkovito pot za odpravo obveznosti dela na sveti dan.

Marksizem je sicer dosleden, če ne dovoli javnega praznovanja verskega praznika-božiča. Zanj Boga ni, ne Boga-Otroka, ne Boga-Odrešenika, sploh ne Boga. Zato v Sloveniji uradna sredstva obeležanja in leposlovje dosledno pišejo besedo Bog z malo začetnico. En sramoten madež več na sedanji podobi slovenske kulture, pač v skladu z načeli totalitaristične protiverske stranke. Vse to je razumljivo, če se predpostavlja, da je marksizem svetovnonazorsko brezbožen sistem. Toda nepravilnost in krivica je v tem: trije ali pet odstotkov vladajočih in odločujočih protiversko nestrpnih nimajo pravice že 35 let, leto za letom, prepovedovati vsem ostalim okrog 90 odstotkom, da bi praznovali enega od dveh največjih krščanskih praznikov. Tolikšen absolutizem je preveč jasno izpričevalo o skrajni uradni protikrščanski nestrpnosti. Ali ni spričo dejstva božiča-delavnika smešno in žaljivo vsako govorjenje in pisanje o verski svobodi v Sloveniji s strani oblasti? Ali bo morda kdo zato slabši državljan, če bo javno praznoval tudi božič, kot mora po drugi strani praznovati toliko državnih praznikov? Ali pa je gospo-

darska kriza res tolikšna, da ji je treba žrtvovati tudi božič? Pa en delavnik več ne bo ne malo ne veliko spremenil splošnega gospodarskega poloma.

Poleg vsega tega je prepoved o praznovanju božiča kršitev osnovnih božjih in človeških pravic. Danes toliko govorimo vsevprek o človekovih pravicah. Celo komunizem — ki sam po sebi niti ne bi smel govoriti o pravicah posameznika, če zanj res velja le kolektiv, družba, in poidec pa le kot del družbe — se udeležuje v zadnjih letih mednarodnih kongresov o človeških pravicah. A njihova dejanja so močnejša od besedi! Kaj pomaga podpis deklaracije o vseh mogočih pravicah, če pa državljan državi-podpisnik nimajo niti te pravice, da bi se smeli zavedati svojih osnovnih pravic, kaj šele, da bi jih javno izrazili, branili ali celo zahtevali?! Govorimo toliko o človeških pravicah... Pa bi morali vsaj toliko ali še več govoriti o božjih pravicah. Tudi Bog ima svoje pravice. Kako? Vsak otrok ima pravico praznovati svoj rojstni dan. Kaj bi bilo, če bi npr. v Sloveniji to praznovanje prepovedali? In celo vsak diktator čuti pravico, da vsako leto slovesno obhaja svoj rojstni dan. Titov rojstni dan so začeli praznovati vsako leto približno že kaka dva meseca prej s štafeto mladosti in ga praznovali kot enega največjih državnih praznikov. Le rojstnega dne božjega Sina ni dovoljeno slovesno in javno praznovati v socialistični republiki Sloveniji! Se ne sme. Je prepovedano! Uradno brezbožstvo ne dovoli, da bi se verni javno spominjali rojstnega dne svojega velikega Boga in Gospoda! Mar ni to kršitev osnovne božje pravice? Mora biti pač res krut, ali pa kot Herod strahopeten, tisti vladni totalitarizem, ki je brez osnovne verske strpnosti in ki hoče tajiti bivanje Kristusa že od rojstva dalje!

Komunizem skuša s silo izvotliti praznik Besede, ki je meso postala. Pa tudi drugim besedam, ki običajno vsem ljudem pomenijo eno in isto stvar, hoče dati na vsak način drugo vsebino. Tako na primer besedi „osvoboditev“. Osvoboditev od česa? Izpod okupacije? Ali ni imela KP namena priti na oblast že dolgo časa prej, ko okupatorja še nikjer ni bilo in se ga torej ni bilo, potrebno osvoboditi? Mi uživamo popolno versko, kulturno in politično svobodo ter prostost organiziranega življenja. Visoka je cena, ki jo je ta svoboda zahtevala: toliko tisočev mrtvih, naše izseljenstvo in vse skrbi in trpljenje življenja v tujini. Zato toliko bolj cenimo tudi svobodo praznovanja božiča. Če je brezbožstvo krivično do Boga in do naših ljudi, ko jim ukazuje, da je božič navaden delavnik, potem bodimo sami toliko bolj spoštljivi do učlovečene božje ljubezni. Božič je božji praznik. V podobi nikomur nevarnega, pa do vseh nadvse dobrega božjega Sina, se nam je ob dopolnitvi časov Bog sam razodel. Iz hvalečnosti za dar vere in svobode ohranimo vero v Boga kljub močnemu vplivu tudi zahodnega blagostanjskega materializma. Ko bomo v popolni svobodi praznovali božič, mislimo na roja-

„Mir ljudem na zemlji, ki so blage volje“

Božični prazniki so pri Slovencih predvsem praznik družine. Te dni si slednji želi biti v krogu svojih najbližjih. In svoje rodne hiše. Hoče biti blizu grobov svojih prednikov, da jih obišče na farnem pokopališču ob cerkvi na sam sveti večer in jim prižge lučko na grob. S pozdravi mrtvim pozdravlja šele svoje žive, želeč jim vse božične praznike! To je: spomini jih na zavest, da je ta dan stopil med ljudi sam Bog v osebi svojega Sina, da s svojim življenjskim zgledom poplemeniti človeške odnose z ljubeznijo in božjim mirom. Da iz človeške rase postanejo ljudje „božje ljudstvo“. Da odreši grešno človeštvo!

Na sveti dan se obiskujejo prijatelji in sosedje in vsa fara in vsa soseska je en sam praznik „ljudi blage volje in miru božjega“.

Takšen je bil božični dan naših mladih dni.

Takšen naj bo danes, četudi je šla naša pot po zgledu prvih Njegovih človeških: ni imel streh, in bežal je pred grožnjo smrti v tujino, ko so vrstniki njegovih let padali pokončani po ukazu oblastnika Herodeža, genocid dvoletnikov... živel je od ročnega dela in bil je skušan po hudiču... a je ostal zvest svojemu Bogu! Koliko od nas nima možnosti, da prižge za sveti večer svečko na grobu svojih najbližjih članov družine, kajti: groba nimajo in ga ne smejo niti imeti! Pa smo ena družina z njimi, ki še uživajo večni mir v nebesih. In smo ena družina s tistimi, ki so med nami zapuščeni, oropani družinske toplote in srečanj: približajmo se jim, prinesimo jim človečanske ljubezni, ki naj bo odsvit tiste Ljubezni Kristusove, torej krščanske, s katero je On nadomestil Sovraštvo in dvignil poganske odnose ljudi v razmerja „ljudi blage volje“, v „božje ljudstvo“.

Tako naj božična pesem angelskih zborov ob rojstvu Človeka-Boga navda družine, narode in vse človeštvo s tistim Duhom blaženosti, ki je odsev božjega v človeštvu, in ga dviga visoko nad tvorno.

Ljudem, ki so blage volje — mir na zemlji, se je razlegalo nad betlehemske hlevčke. Danes ni miru v Iranu, ne v Iraku, ne Afganistanu, ljudje padajo po cestah v El Salvadorju, v državi celo z imenom Odršenikovim v naslovu, pa v Španiji in Italiji... Gospod, podari jim mir! Ohrani mir onim, ki se boje, da ga izgube, kot na Poljskem, ali ki jim morda ne bo dan, kot si ga žele — daj jim mir! Daj

ke v Sloveniji. Zanje bo moral biti božič v vsem enak večerajšnjemu in jutrišnjemu delavniku. Vsaj molimo zanje, če jim že res ne moremo uspešno pomagati do svobodnega praznovanja božiča?! Kajti božič ni delavnik, je praznik!

J. Re.

Nadškof Šuštar s tujimi časnikarji

„Škof Rožman je bil slovenski rodoljub“

Pred dobrimi desetimi dnevi je imel metropolit dr. Šuštar tiskovno konferenco s tujimi časnikarji. O tej konferenci je C. G. Ströhm poslal 8. decembra iz Ljubljane poročilo listu Die Welt. — Poročilo glasi:

„Cerkvi nikakor ne gre za oblast, ampak hoče služiti ljudem in braniti njihove pravice“. S temi besedami je odgovoril rimsko-katoliški nadškof v Ljubljani na očitke nekoga komunističnega funkcionarja, da v Sloveniji nastaja „nov klerikalizem“. To je bajka, je dejal nadškof navzočim inozemskim časnikarjem.

Konferenca z nadškofom dr. Šuštarjem, ki je na tem položaju devet mesecev, je bila v baročni nadškofijski palači, v starodavnem mestu Ljubljani, ki po svoji gradbeni strukturi spominja na Salzburg. Nadškof se je pogovarjal s svojimi gosti v slovenščini, nemščini in francoščini.

„Pri nas je položaj Cerkve veliko boljši kakor je bil v preteklosti in boljši kot v drugih državah.“ je rekel dr. Šuštar, pri čemer je imel očitno v mislih nekatere sosedne države Jugoslavije. Cerkev svobodno nastavlja duhovnike in ima neovirane stike z Vatikanom. Verski tisk more izhajati v neomejeni nakladi. Obstaja tudi odprt dialog s komunističnimi oblastniki.

Nato je nadškof pokazal na dejstvo, da ni dvoma, da so še vedno nerešena mnoga važna vprašanja. Med temi je vprašanje šole, kjer so učenci izpostavljeni borbeni ateistični propagandi. Po ustavi zajamčena pravica, da so kristjani enakopravni v družbi, pri študiju in v poklicu, še daleč ni uresničena. Zveza komunistov, ki je vladajoča stranka, predstavlja sama sebe kot „avantgardo“ in kot „vodilno silo“, zagovarja brezbožni svstovni nazor. Že iz tega je razvidno, da kristjani v tej družbi niso enakopravni.

Kako naj mi v tej deželi vzgajamo krščanske družine? je vprašal nadškof in postavil zahtevo, da ne bi smeli izvajati nobenega pritiska na tiste, ki hodijo v cerkev. Tudi bi morali tako v šolah kot v javnih občilih podajati o cerkvi in veri nepristranske informacije, ne pa kot se dela sedaj, da so te informacije potrjene. Cerkev zahteva, da v ustavi zajamčena verska svoboda pride do polne veljave.

Slovenija, ki je severozapadna republika federativne Jugoslavije, je najbolj razvita in po tradiciji ter po načinu življenja prebivalstva spada v srednjo Evropo. Ta dežela je bila globoko zakoreninjena v katoličanstvu; toda od leta 1945 dalje sta komunizem in potrošniška družba krščanstvo zelo oslabil. Prvič se opaža pomanjkanje duhovniškega naraščaja. Število slušateljev na katoliški teološki fakulteti je nazadovalo od 132 na 42. Mnoge družine so deljene, ker so možje na delu v Nemčiji. Beg iz dežele v mesta je občuten; ne samo to, da odhajajo Slovenci iz dežele v mesta, poleg tega prihajajo v Slovenijo iz južnih republik Jugoslavije Bosanci, Makredonci, Albanci iz Kosovega, kot „notranji delavci — gostači“, za katere se je udomačil izraz „Gastarbeiter“. To pa ne ustvarja le jezikovne težave — slovenščina se bistveno razlikuje od srbsčine in hrvaščine — ampak tudi druga trenja.

Enakopravnost

Samozavestno je izjavil nadškof, da hoče biti Cerkev v odnosu do komunistične države enakovreden partner. V političnem vodstvu slovenske republike so sicer tudi taki, ki so bili katoliško krščanski, ki ga svet ne more dati ne s konferencami ne s pogodbami: daj narodom in vsemu svetu mir in navdihni ljudi s humanizmom Svojega Duha, ki si Bog postal na ta božični dan Svojega Rojstva!

Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!

čeni, ni pa niti enega, ki bi bil praktičen katoličan, je dodal nadškof. S tem je jasno povedal, da je verujočemu kristjanu v Jugoslaviji pot do političnih položajev zaprta.

Neposredno pred vhodom v ljubljansko katedralo so komunistične oblasti postavile spomenik, kjer je zapisano, da je Rožman, ki je bil med vojno ljubljanski škof, poklical fašistično policijo, da bi razgnala s silo pred škofijsko palačo zbrane žene političnih jetnikov. Dr. Rožmanov nekdanji tajnik in sedanji pomožni škof Stanislav Lenič je k temu spomeniku dejal: „Škof Rožman je bil slovenski rodoljub“. V težkih časih italijanske in nemške okupacije je imel pred seboj en sam cilj: pomagati ljudem, jih reševati in to tudi komuniste, ki so bili v ječah.

Razumljivo je, da je bil kot katoličan proti komunizmu. Pomožni škof je zatrjeval, da je popolnoma neresnično če komunisti tega moža označujejo za izdajalca slovenskega naroda. Zato tudi navedbe na spomeniku niso resnične: škof Rožman ne le, da ni poklical policije, ampak je sprejel zastopstvo žena in se z njimi prijateljsko pogovarjal.

Viktor Meier, ki je bil tudi kot dopisnik Frankfurter Allgemeine Zeitung-a na tiskovni konferenci je 8. decembra poslal poročilo iz Ljubljane svojemu listu v glavnem tako kot Ströhm. Dopolnil je le razgovor o spomeniku pred vhodom v katedralo. Takole zaključuje svoje poročilo:

„Še vedno prisotno breme iz nesrečnih vojnih časov je prišlo do izraza ob odgovoru na vprašanje, zakaj je na spomeniku postavljenem prav pred škofijsko palačo upodobljeno „narodu sovražno delovanje tedanjega ljubljanskega škofa Rožmana“. Pomožni škof Lenič, ki je bil med vojno tajnik škofa Rožmana in zaradi tega po vojni več let v ječi, je povsem odkrito pojasnil navzočim časnikarjem, da ta spomenik upodablja neresnico. Šlo je za žene in matere političnih preganjancev, ki so tedaj demonstrirale pred glavnim poveljstvom italijanske okupacijske vojske. Policija je žene, ki so demonstrirale, s silo odganjala v smeri škofijske palače. Nato so hotele te žene in matere prositi škofa Rožmana, da bi se zavzel za njihove možje in sinove; on, Lenič sam, jih je peljal k škofu Rožmanu, ki jih je sprejel z vso prijaznostjo in razumevanjem. Škof Rožman, ki ga komunisti označujejo, kot sovražnika naroda, je bil dober človek in velik rodoljub. Res pa je, da je moral vršiti svojo službo v neizmerno težkih časih. Proti komunizmu je zagovarjal stališče, ki mu ga je narekoval Vatikan.

Ponovno je zahtevala tako Cerkev kot on sam, da bi oblasti odstranile ta sramotni spomenik in tudi je bila postavljena zahteva, da bi bila prikazana objektivna vloga Cerkve v vojnem času. Glede spomenika so bile dane večkrat nekake meglene obljube, toda na žalost, ta spomenik še stoji.“

Neue Zuercher Zeitung je tudi objavila 11. decembra poročilo svojega dopisnika iz Ljubljane o tiskovni konferenci pri nadškofu. V uvodu pove, da je obisk tujih časnikarjev in konferenca pri ljubljanskem nadškofu organizirala jugoslovanska vlada, da bi dokazala, da v Jugoslaviji ni več stalinističnih metod v odnosu do Cerkve in verujočih. So pa, kot je znano, še precejšnje težave. Tudi je v Sloveniji še nepojasneno, pravi dopisnik, dogajanje med drugo svetovno vojno. Komunisti vztrajajo na svojih stališčih in ne kažejo nobene pripravljenosti, da bi se v svojih pogledih približali stvarnosti.

Dopisnik nato pove, da je bilo na tiskovni konferenci navzočih blizu 30 časnikarjev iz vzhodnih in zahodnih držav ter zastopstva jugoslovanske kakor tudi slovenske vlade. Kot zanimivost pove, da sta bila na povabilo nadškofa navzoča tudi dva od štirih profesorjev (Nad. na 2. str.)

SLOVENCİ v ARGENTINI

(Nad. s. 3. str.)

Helena Zupan Malovrhova je zatem podala izredno pregledno poročilo vse obsežne dejavnosti iz preteklega šolskega leta. Po izrazih hvaležnega odobravanja in pesmi Star pregovor nam pove so 1., 2. in 3. razred pod vodstvom ge. Saše Zupan Omahnove in ge. Vladi Brula Selanove pristrčno izvedli ples Cuk se je oženil. In zopet so zadonele pesmi Prav vesel iz šole grem in Stoji učilna zidana. Sledile so recitacije: 4. razred se je predstavil z Nebeški dar — naš jezik (ga. prof. Olga Omahna Urbančičeva), 5. razred z Vrbo (ga. lic. Tinka Vombergar Šušteršičeva), 6. in 7. razred Veseli pastir (Franček Breznikar). Vmes so pod vodstvom gđ. Anice Šemrov otroci zapeli vrsto domoljubnih pesmi: Slovenec sem, Tam, kjer beli so snežniki in himno Slovenija v svetu. Sledila je predaja šolske zastave in „ključa učenosti“. Osmošolka Marjanika Šušteršič je predala zastavo v varstvo sedmošolcu Tončku Rodetu. Ganljive so bile poslovljne besede razrednika 8. razreda Marjana Lobode in g. kateheta Jožeta Škerbca. Po razdelitvi daril je v imenu odhajajočega 8. razreda spregovorila tople zahvalne besede Andrejka Vombergar. Poslovljne misli z napotki za življenje je pa osmošolcem podala voditeljica šole ga. Malovrhova. Kako resnične so besede slovenske šole, z njim gre tudi del našega srca. V šolskem letu 1980 so v sobotni šoli A. M. Slomska poučevali naslednji učitelji in učiteljice: voditeljica Helena Malovrh, katehet g. Jože Škerbec, vrtec ga. Omahna in Karla Malovrh, 1. razred Andreja Šeme, 2. razred Vladi Selan, 3. razred Alenka Poznič, 4. razred Olga Urbančič, 5. razred Tinka Šušteršič, 6. razred Bogdan Golmajer, 7. razred Marjan Hribar, 8. razred Marjan Loboda, petje Anica Šemrov.

Neki javni delavec, izven okraja, je akademijo takole označil: „Čestitam vašim srenji, vašim učiteljem; človek ima vtis, da ti otroci obiskujejo šolo vsak dan in ne samo enkrat na teden.“ Lepo priznanje Vam, naši slovenski učitelji!

MIKLAVŽEVANJE

V soboto, 6. decembra je slovenska šola pripravila za našo mladež Miklavžev večer. Za lepšo pripravo na prihod nebeškega dobrotnika so se najprej predstavili mali angelci z rajanjem in petjem (pripravila jih je gđ. Anica Šemrov), nakar je prišel Miklavž s svojimi spremstvom in s polno košaro daril pa tudi lepah naukov.

Carapachay

GRČE NA ODRU V CARAPACHAYU

V soboto 29. in nedeljo 30. novembra 1980 je igralska skupina v Slovenskem domu v Carapachayu predstavila dramo v petih dejanjih „Grče“, ki jo je pripravil Tine Kovačič s sodelovanjem starejših in mlajših igralskih moči tega Doma. Avtor drame je Slavko Slavinšek, ki je bil rojen v Gornjem gradu (1897), živel pa na Jesenicah in bil dolgo let v službi v Kamniku, nato pa kot jurist v Beogradu, kjer je

rad pomagal Slovincem, ki so na začetku vojne pregnani prihajali v Srbijo. Tam je bil tudi ustreljen zaradi protinemskega delovanja (1924). Savinšek je z jurčičevskim realizmom pisal o tihotapcih in kmetih pod gorenjskimi hribi; od njegovih del poznamo predvsem dramo „Izpod Golice“ in „Grče“ (1928).

Odrska dela, v katerih prevladuje kmečki realizem, si na splošno ne lastijo kake umetniške vrednosti, imajo pa nedvomne zasluge za ohranitev narodnega čutenja, čeprav se je glavni predstavnik te zvrsti, Franc S. Finžgar, povzpel tudi do globlje zаетja in umetniške obdelave te slovenske tradicije. Podobna dela s kmečko tematiko prikazujejo zemeljsko zakoreninjenost, trmo v odločitvah ljubezni, nepopustljivost v preprih; jezik tega domačijskega epskega prikazovanja je navadno sočen in neprisljen, pomešan z lokalizmi. Igranje zahteva posebno vživetje v krepkost značajev.

V igri „Grče“ se Savinšek loteva kočljivega razmerja med posestnikom Vršanom in njegovim sinom Klemenom, ki hoče vzeti za ženo Lizo, a se oče trmasto upira, ker se je nekoč sam tepel za Lizino mater in napol obnorel zanjo, pa ga ni marala. Vzela je revnejšega Belcijana in od tedaj se je naselel črv gneva v Vršanovem srcu.

„Grče“ je ljudska igra, k so jo pred vojno radi igrali po slovenskih podeželskih odrih. Realistično razpletana snov nas v današnjem „psihološkem“ svetu zgrabi s svojo resničnostjo življenja, kot je bilo pri nas v ne tako daljni preteklosti. Igra, ki jo je režiral priznani strokovnjak odrskih predstav v tem okraju, Tine Kovačič, je tekla naravno in izvorno in se je preko vrha, ko zapusti mladi Klemen domačijo, spremenila v kmečko dramo, ki človeka pretrese. In sem prepričan, da na začetku ni nihče pričakoval tolike dramske moči dejanja. Nadvse pristna je bila podoba Klemena Vršana, posestnika v Podsmrečju, ki ga je igral Klemen Miha. So med nami ljudje, ki so zmožni podati na odru žive podeželske osebnosti. Prav tako trd in grčav značaj je pokazal Klemen Frido, ki je odlično predstavil Vršanovega sina. Zanju ni bilo sprave na tem svetu. — Mano, Vršanovo hči, ki spravo iskreno želi in odbije posestvo, ki ga hoče dati oče, njej namesto sinu, je lepo podala Klemen Anica, ki zadnje čase z uspehom nastopa na odru. Župnik Mihael, ki ga je doživeto igral Znidar Janez, priporoča molitev in spet molitev — takšno, ki predre nebo — da bi Bog omeščal trde hribovce. Tudi on je grča — robanti in stiska pesti, svareč pred božjo jezo.

Ostale vloge so bile prav tako podane v smislu kmečkega realizma. Korošec Franci je nastopil kot Miha Belcijan, Klemenčič Rozka kot njegova žena Neža in Gričar Helena kot Franca, kuharica v župnišču. Prijetno in prepričljivo je podala Korošec Pavla Lizo, Belcijanovo hči, katere sintez in Vršanov vnuk končno premaga trmasto grčo in postane gospodar na Vršanovini.

Predstava je imela lep uspeh — dvorana je bila obakrat dovolj zasedena in publika je nagradila režiserja in pozhrtvovalne igralce z iskrenim aplavzom. Gorenjska pokrajina je bila pričarana na oder z novo kuliso, ki jo je naslikal Pavle Sušnik. F. P.

NAŠ DOM

SAN JUSTO

Silvestrovanje

ob vstopu v srebrni jubilej „Našega doma“ na zadnji dan leta 31. decembra ob 21

VSI ČLANI IN PRIJATELJI PRISRČNO VABLJENI!

ALPE Hogar

S. Mehle

VAM ŽELI BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1981.

POLJSKA: ŽIV SPOMENIK

Ko je sredi letošnjega leta, v najhujšem valu stavk, predstavništvo svobodnih poljskih sindikatov predložilo vladi vrsto zahtev, je bila ena glavnih dovoljenj za postavitve spomenika žrtvam delavskih stavk leta 1970. Deset let je poteklo od tistih nesrečnih časov, in sedanja poljska vlada se je morala ukloniti. Hitro so zgradili spomenik.

Medtem se je položaj zapletel in, kot smo poročali v zadnji številki, se je pričelo vedno bolj pogosto govoriti o možnosti sovjetskega posega v obrambo „socialistične stvarnosti“ na Poljskem. Vendar časi so se spremenili. Stvar tudi za Sovjete ni več tako tako enostavna, in previdno morajo računati, če se sploša riskirati oboženo vdor.

Po drugi strani tako poljska vlada, kot svobodni sindikati, povezani v organizaciji „Solidarnost“, skušajo po vseh močeh ohraniti mirno kri v svojih nastopih, in preprečiti vsak korak, ki bi pomenil „izzivanje“ nevarnega soseda. Pretekli petek 12. decembra je tudi poljska cerkvena hierarhija ponovno pozvala narod, naj podpira politični razvoj sprememb in prosila umirjenosti v zahtevah. Mnogo, res skoraj neverjetno mnogo so Poljaki dosegli v tem letu, in škoda bi bilo, da bi vse to propadlo zaradi naglice.

Zaskrbljenost za usodo Poljske pa se poraja tudi na zahodu. Zato je bil morebitni sovjetski poseg na Poljskem glavna snov debat zasedanja NATO, katere obrambni ministri so se sestali v Bruslju. Tam so pripravili tajni načrt za primer sovjetskega vdora. Seveda nobena točka tega načrta ni prišla v

javnost, čeprav vlada splošno mnenje, da zahodne sile ne bodo riskirale nobenega vojaškega nastopa. Ostali bi vse le pri političnih in gospodarskih sankcijah.

Na Poljskem je sindikalni vodja Lech Walesa izjavil, da „ne ogrozimo nobene države in nobene zveze“. V tej trditvi ga skuša zaslanjati tudi poljska vlada. In ko je poročevalec sovjetske agencije TASS pisal o nemirih v neki poljski tovarni, ga je vlada poklicala in mu dokazala, da poročilo ni bilo resnično, medtem ko je uradni list poljske partije pohvalno zapisal o zadržanju sindikata dotične tovarne. Tass je potem preklical svoje poročilo.

V takem vzdušju se je pripravilo praznovanje odkritja spomenika žrtvam iz leta 1970. Otvoritev je bila napovedana za torek 16. t. m. Walesa je napovedal, da se bo otvoritve udeležilo več kot milijon Poljakov. Počastitev žrtve pa naj bi bil tudi sklep povezave med vlado in svobodnimi sindikati. Zato je svojo prisotnost napovedal tudi predsednik Henrik Jablonski, in pa tajnik poljske škofovske konference, Mons. Dabrowski. V trenutku, ko to pišemo, še ni znano kako so svečanosti potekle. Vsekakor je spomenik sam impozanten. Štirideset metrov visoka struktura v obliki morske sidre na kateri stojijo trije križi. Stal bo na prostoru ladjedelnice Lenin v Gdansku. A največji in najlepši spomenik padlim za svobodo je v samem poljskem narodu, in v njegovi neumrljivi želji svobodnega življenja. Poljska sama je v tem najboljši — živ spomenik.

SLOVENSKA PRISTAVA

RAZSTAVA SVETONOČNIH MIZ

V sklopu odseka za kulturo moronske občine je pristavski odsek Zveze slovenskih mater in žena pripravil svetonočno mizo. Lepo okrašeno razstavo si morete ogledati do nedelje, 21. decembra od 14. do 18. ure v Zgodovinsko umetniškem muzeju generala San Martina, Casullo in Sarmiento, dve kvadri od postaje Morón.

PO ŠPORTNEM SVETU

NA 24. JUGOSLOVANSKEM namiznoteniskem turnirju so v četrtini finala izpadle vse štiri jugoslovanske ekipe v obeh ekipnih konkurencah. Veliko premoč so pokazale azijska zastopstva, proti katerim praviloma evropska moštva niso našla učinkovitega orožja.

DRUŠTVENI OGLASNIK

Zedinjena Slovenija sporoča, da je za leto 1981 določena članarina za samske po \$ 4.500 mesečno in za družine \$ 7.000. Od 1. aprila 1981 bo posmrtnina \$ 750.000 za vsak smrtni slučaj, če član ni bil več kot tri mesece v zaostanku s članarino. ZS prosi, da bi člani, ki so v večjem zaostanku s članarino, to poravnali vsaj do konca leta, ker se bodo po novem letu zaostanki, po sklepu obnege zborna računali v višini letošnje članarine, medtem ko se letos računajo v višini lanskoletne.

Počitniška kolonija ZS odide iz Buenos Airesa 26. decembra. Potovala bo z vlakom Rayo de Sol, ki odpelje ob 21. uri iz Retira, s postaje FC Mitre. Vsi udeleženci naj bodo najmanj pol ure pred odhodom vlaka na postaji.

OBVESTILA

SOBOTA, 20. decembra:

V Slovenskem domu v Carapachayu vsakoletna Božičnica Zveze slovenskih mater in žena v dobrobit potrebnim rojakom.

ORGANIZACION
ESLOVENA INMOBILIARIA

T. E. 651-5885 HIPOLITO YRIGOYEN 2946 - S. JUSTO

OE vam želi
blagoslovljen
Božič in
srečno leto
1981!

ESLOVENIA LIBRE

Editor y director: Miloš Stare

REDACCION Y ADMINISTRACION:

RAMON L. FALCON 4138

1407 BUENOS AIRES

ARGENTINA

Teléfono: 6 9 - 9 5 0 3

Uredniški odbor:

Miloš Stare, dr. Tine Debeljak,
Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 1.419.886	

Naročnina Svob. Slovenije za l. 1980: za Argentino \$ 88.000.—, pri pošiljanju po pošti \$ 93.000.—; ZDA in Kanada z avionsko pošto 40 USA dol.; obmejne države Argentine 35 USA dol.; Avstralija 60 USA dol.; Evropa 43 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa z navadno pošto 35 USA dol.

ALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101, BUENOS AIRES, T. E. 362-7215

KREDITNA ZADRUGA "SLOGA" z o. z.
BME. MITRE 97
RAMOS MEJIA
T. E. 658-6574
654-6438

VSAK DAN OD 15. DO 19. URE
OB SOBOTAH OD 16. DO 19. URE

PODRUŽNICA:

SLOVENSKI DOM - SAN MARTIN
CORDOBA 129 - T. E. 755-1266
TOREK IN ČETRTEK OD 18. DO 20. URE

V Hladnikovem domu v Slov. vasi ob 20h. božični misterij Henrik, goba vitez.

NEDELJA, 21. decembra:

V Hladnikovem domu v Slovenski vasi ob 20. uri božični misterij Henrik, goba vitez.

V Slomškovem domu snidenje gledališke družine. O odski umetnosti bo govoril lic. Stanko Jerebič.

Na Slovenski pristavi prijateljsko kosilo združeno z žrebanjem.

SREDA, 24. decembra:

Slovenska polnočnica v Slov. cerkvi Marije Pomagaj ob 22. uri.

V Slovenskem domu v Carapachayu slov. polnočnica ob 24. uri.

BOŽIČ, 25. decembra:

V Slovenskem domu v San Martinu božični zajtrk z božičnim nastopom.

NEDELJA, 28. decembra:

V Slovenskem domu v Carapachayu družinsko kosilo.

V Našem domu v San Justo silvestrovanje ob 21. uri.

V Slov. domu v Carapachayu družabno srečanje.

SREDA, 31. decembra:

V Slovenskem domu v San Martinu veliko silvestrovanje (Planika).

NEDELJA, 4. januarja 1981:

Trideseta Misijonska veletombola v Slovenski vasi.

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo
in traumatologijo

MARCELO T. DE ALVEAR 1241, PRITL.
CAPITAL FEDERAL T. E. 393-3536

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20. Zahtevati določitev
ure na privatni telefon 666-4366.

JAVNI NOTAR FRANCISCO RAUL CASCANTE

Escribano Público

CANGALLO 1642 BUENOS AIRES
pritičje, pisarna 2
T. E. 35-8327

Dr. MIHAEL STARIHA

SPLOSNA KLINIKA
špecialist za krvne bolezni

Ordinira v ponedeljek, torek, četrtek
in soboto. Predhodne prijave
po T. E. 628-0943.

Zapiola 2402 Castelar

ter

Vas opozarja, da imamo na razpolago vse za čimboljšo in praktično opravo Vašega doma.

Med drugim velika izbira hladilnikov in pisalnih strojev: Domec, Volcán, Siam, Zenith, Gardenia, Columbia, Philips, Eslobón de Lujo, BGH. — Televizijski aparati v barvah „Stereo Center“. — Stereo-Snemalniki: Philips, Tomomac, Telefunken, Saba, Sanyo, BGH, Feders.

Ugodne cene in možnost plačila tudi v obrokih.

Ob 75 letnici prve slovenske gimnazije

IZ GOVORA DR. TINETA DEBELJAKA OB NARODNEM PRAZNIKU 29. OKTOBRA 1980

Ne mislim govoriti o zavodu Sv. Stanislava v Šent Vidu nad Ljubljano kot o vzgojnem zavodu, ki je po zamisli ustanovitelja škofa dr. Antona Bonaventure Jegliča imel namen izpolniti zapoved tridentinskega cerkvenega zbora. Ta je nalagal škofom dolžnost ustanoviti po škofijah mala semenišča, v katerih naj bi se pripravljali mladeniči za duhovski poklic. To je v Sloveniji skušal izpolniti že škof Alojzij Wolf, ki je leta 1846 ustanovil v Ljubljani malemu semenišču podobno internat Alojzijevešče za 60 oseb, ki je bil res samo vzgojni zavod; gojenci so hodili v zunanje ljubljanske šole in so „Alojziki“ bili navadno med najboljšimi učenci in so povečini tudi šli potem v bogoslovje. Toda škof Jeglič si je postavil takoj ob nastopu škofovske službe višji in večji cilj. Že kot maturantu mu je bila vzor — Slovenska gimnazija. Na abiturientskem zborovanju na Bledu leta 1868 je zaklical: „Še koristneje pa bi bilo za narod slovenska gimnazija, kjer se vzgajajo mladeniči za višje stanoče, za učitelje ljudstva“ (Jagodic, Nadškof Jeglič, str. 138). Ko pa je postal leta 1898 škof v Ljubljani, kamor je prišel iz Sarajeva in so mu Ljubljanci priredili navdušen sprejem, mu je med drugimi gesli iz srca od sebe prišel vzklík: „Živel slovensko vseučilišče!“

Vsem je bilo tedaj še dobro znan dogodek za gimnazijo v Celju, ko so slovenski starši zahtevali slovenske paralele v nižji gimnaziji in so tudi dijaki podprli te terjatve. Ob tisti priložnosti je bil izključen iz avstrijskih gimnazij Vatroslav Oblak, poznejši veliki slavist graške univerze. Ne samo to, da je bil dijaški punt potlačen s strogimi kaznimi, ampak je padla celo — dunajska centralna vlada, ker je prav zaradi teh celjskih slovenskih nižjih gimnazijskih razredov postalo to vprašanje politično. Jasno je bilo, da Avstrija tudi odtedaj dalje ne bo pustila Slovincem v šolstvu nikakih svobod in omejnih nacionalnih krajev, kot je vsa Slovenija, ki ovira pot Nemcev na Jadran. Še celo pa ni bilo misliti, da bi odstopila od pomnečevanja v višjih razredih gimnazije.

In vendar je Jeglič že ob svojem nastopu mislil, da je slovenska gimnazija nujno potrebna za slovensko univerzo, katere dosega je bila tedaj konec stoletja najvišji sen slovenskih politikov.

ODLOČITEV ZA ZIDAVO ZAVODA

Da pa se je odločil za zidavo zavoda, ga je k temu vzpodbudil dogodek za zborovanja slovenskih visokošolcev v Ljubljani avgusta 1898. Tedaj so se zborovanja prvič udeležili tudi člani novoustanovljenega katoliškega akademskega društva „Danica“ z Dunaja. Na zborovanju se je govorilo o skupnem početniškem društvu „Sava“ vseh visokošolcev. In tu so Daničarji izjavili, da bodo sodelovali, če bo temelj delovanja katoliška krščanska podlaga. Okoli 160 visokošolcev je bilo proti temu predlogu in le trinajst za krščanstvo kot osnovo skupnega dela. Rezultat tega visokošolskega odklona krščanstva kot skupne baze slovenskega javnega delovanja, kakor ga je za svoj program sprejel malo prej končani Vseslovenski katoliški zbor, je dal Jegliču misliti, kako bi se dalo vzgojiti slovensko izobraženstvo proti tej razkristjanjeni praksi slovenskega izobraženstva. Kot reakcija na to zborovanje se je takoj 20. avgusta 1898 odločil ustanoviti zavod, ki naj vzgoji krščansko inteligentno družbo v smislu Tridentinskega cerkvenega zbora. Odločil se je, da bo zgradil katoliško slovensko gimnazijo v okviru takoimenovanih malih semenišč za vzgojo izobraženih duhovnikov. Poromal je v Lurd, potem šel v Rim k papežu Leonu XIII, ki je blagoslovil njegovo zamisel, si ogledal podobne zavode v Gradcu, Brixnu, Linzu, Celovcu in tudi v drugih državah. Odločil se je: Obrniti se na ljudstvo in prositi za zbiranje denarja za škofove zavode. To se pravi za dva zavoda, ki ju hoče pozidati — za malo semenišče kot šola za bodoče duhovnike in za zavod za katoliško laično inteligenco. (Prav zato se še vedno govori o „škofovih zavodih.“) Šele pozneje se je odločil za en sam skupni škofov zavod in eno gimnazijo za slovenski katoliški inteligentni naraščaj. Tega naj bi vodili — po prvi zamisli slovenski jezuiti, toda končno se je odločil za duhovnike svoje škofije. Izdal je poziv na mlade duhovnike, ki bi se hoteli izobraziti za profesorje na zavodu in obljubil, da jih takoj pošlje na univerzo v Gradec in na Dunaj, kjer naj bi jih čimprej usposobili za poučevanje na gimnaziji.

Že leta 1900 je vložil prošnjo za gradnjo poslopja na svojih, t. j. „škofijskih njivah“ pri Sv. Petru v Ljubljani.

BOJ ZA PROSTOR IN SREDSTVA

Tedaj se je začel prvi boj za — prostor. Ljubljanska občina je odklonila izdajo dovoljenja, ker je dr. Ivan Tavčar začel javen boj proti škofovi zamisli, ki da ima namen „uničiti liberalizem“. Napadi v časopisju in sestankih so bili vedno hujši in nelepi. Da bi se škof umaknil takemu nasprotovanju Ljubljane, se je odločil za zidavo zavodov izven nje. šentviški župnik Malovrh in županstvo tamkajšnje občine sta mu ponudila zemljišče, zaupnik farne njive, župan Belec, klepar in graditelj Aljaževoga stolpa na Triglavu pa mu je obljubil tudi pomoč občine. Nato pa so hitele vabiti še druge občine ustanovitev zavoda v svojih krajih: Medvode v Goričane, Logatec, Kamnik, Ježica, Vrhnika. In celo ljubljanski župan Ivan Hribar je posredoval in obljubljal, da bo pregovoril odbornike, naj spremene sklep; dr. Tavčar pa je še naprej v imenu liberalne stranke vodil odpor proti škofu. Odločil pa se je škof Jeglič za št. Vid in zasadil lopato v delo po načrtih sarajevskega arhitekta Vancaša. Na praznik Marije Karmelske 16. julija 1901 je vzdal temeljni kamen in do jeseni leta 1905 sta bili zgrajeni dve tretjini zavoda. To leto je zavod sprejel prve gojence: 27 v pripravljalnici in 69 v prvi razred gimnazije. To je bil začetek prve slovenske gimnazije.

Škof Jeglič je za zidavo seveda potreboval mnogo denarja. Sprva je mislil napraviti nabirko od hiše do hiše. Toda ta način mu je prepovedal deželni predsednik Kranjske Nemece Hein. Zato je prosil, naj bi ob kvatrnih nedeljah pri mašah pobirali v puščico za zavod, prosil je, naj bi vsak vernik dal „dva krajcarja in pol“. Zastavil je škofijsko posest v Gornjem Gradu, ki pa ni dosti zalego in razen tega bi ga posojilo v banki stokrat spravilo v bankrot. Šel je beračit tudi k sosednjim narodom v Avstriji in priberal le malenkost. Podpora deželne vlade pa je odklonil; tudi v največjih stiskah je ni maral: „Radi bi me ujeli, da bi me vezali“, je zapisal v svoj dnevnik. Dobival pa je denar od ljudstva po krajcarjih, pomagalo je velika darežljivost duhovnikov in volila umirajočih, ki so poklanjali zapuščino škofu za zavode. Po prvi svetovni vojni pa so poslali katoličani in izseljenci iz Združenih držav leta 1919 izdatno pomoč za zavode.

Denarja pa je za zidavo bilo treba zelo veliko. Zavodi so bili ob ustanovitvi največja zasebna stavba v Sloveniji in seveda tudi najmodernejša. Je delo sarajevskega arhitekta Vancaša, ki je izdelal nato še vrsto načrtov za stavbe v Ljubljani: Hotel Union, Ljudska hranilnica, Mestna hranilnica in druge, Nekaj statističnih podatkov pa naj poleg podobe predstavi veličino zavodov: Stavba z 10.000 kv. metri zazidanega prostora ima 294 prostorov, 1181 oken, 500 vrat. Površina brez hodnikov in atrijev znaša 3000 kv. metrov in prostornina 42.000 kubičnih metrov. Je to dvonadstropna stavba, pročelje pa trinadstropno ter vodi od kleti v podstrešje 100 stopnic. Ob krili sta zvezani s hodniki, ki so široki 2,75 metrov skupni dolžini 2030 metrov. Najdaljši hodnik meri 126 metrov. Zavod, stavba in notranja oprema je veljala skoraj 400.000 dolarjev tedanje veljave, kar je sedaj zaradi inflacije pač težko preračunati v sedanjo vrednost, a bi se vrednost verjetno gibal okoli 30 milijonov dolarjev po sedanji vrednosti. Vatikanska kongregacija, ki vodi pregled čez vsa semenišča in njih stavbe, je podoba zavoda uvrstila med najlepše zavode, kar jih premore Cerkev v svetu. Ta ocena je izšla seveda pred petinsedemdesetimi leti v kongregacijski knjigi „Elencus seminariorum.“

BOJ ZA GIMNAZIJO

Nov boj se je začel zaradi nasprotovanja vlade že takoj ob začetku zavoda. Škofu niso dovolili uporabe imena gimnazije, temveč se je prvi razred leta 1905 začel kot „privatni učni zavod za gimnazijske predmete“. Takega so odprli 21. septembra 1905. Ob začetku zidave ni bilo na slovesnosti nobenih vladnih predstavnikov, niti papeški nun-

cij ni prišel z Dunaja, da ne bi zgedalo, da nastopa proti vladi, ob začetku šole pa so bile že velike slovesnosti.

Precej težav je imel škof Jeglič z imenovanjem ravnatelja. Deželni predsednik Kranjske Nemece Hein ni dovolil ravnatelju novomeške gimnazije pisatelju Franu Deteli, da bi prevzel ponujeno mesto. Med kandidati za to mesto je bil tudi dr. Jože Debevec, potem pa je prevzel mesto dr. Janez Gnidovec. Seveda pa s tem še niso bila rešena vsa vprašanja. Začel se je boj za priznanje javnosti gimnazije. Tik pred koncem prvega leta gimnazije je prišlo ministrsko odobrenje. In tako so se vrstili boji v vsako naslednje leto za pravico javnosti za drugi, za tretji za četrti razred. Vsako leto je bilo treba posebej prositi za pravico. Pri peti šoli pa se je še bolj zataknilo. Do tedaj je bila ta slovenska škofijska nižja gimnazija enaka drugim slovenskim paralelkam na državnih gimnazijah, ki so smele uporabljati slovenske učne knjige. Edina razlika je bila dotlej le v tem, da so državne gimnazije morale uporabljati v notranji upravi izključno nemško poslovanje, medtem ko je škofijska gimnazija rabila izključno slovensko poslovanje. To je bilo mogoče zaradi nekega avstrijskega zakona, ki je določal, da za privatne gimnazije izbira poslovni jezik ustanovitelj zavoda. Škof Jeglič je seveda izbral slovenski jezik za vodenje. Seveda pa je moral ravnatelj gimnazije ob vsakokratnem obisku šolskih nadzornikov razlagati, da se poslužuje določb tega zakona po želji ustanovitelja zavoda, ki dovoljuje slovenski jezik pri konferenčnih sejah in pisanju zapisnika. V tretji gimnaziji, kjer so se učili grščino iz nemških učbenikov, kakor je bilo predpisano v državnih gimnazijah, so nadzorniki molče spregledali, da v tej gimnaziji uporabljajo tiskovne pole slovenske Tomičeve Grške slovnice, ki je bila tedaj ravno v tisku. Hujši problem je nastal ob prehodu v višjo gimnazijo: Za peti letnik ni bilo slovenskih knjig, seveda tudi ne za ostale višje razrede. Vodstvo zavoda je pripravljalo s sodelovanjem Proforskega društva slovenske učbenike v založbi zavoda seveda, pa nekatere niso bile še dotedanske, nekatere niti še dokončno pripravljene za tisk, kot n. pr. Wisthalerjev Latinski in Doklerjev Grški slovar. Zavodski profesorji zbor je kljub temu sklenil poučevati v višji gimnaziji v slovensčini. Vlada pa je prepovedala učiti po knjigah, ki še niso bile odobrene. Glede latinščine pa je celo izrecno zaukazala učiti v nemščini, ker Slovenci „še nimajo Latinsko-slovenskega slovarja. Te odlombe ministrstva so grozile s smrtjo misli na slovensko višjo gimnazijo. Proforski zbor je takoj napisal protest in obvestil škofa v Goričanah. Ta se je brez obotavljanja napravil na Dunaj naravnost k ministrskemu predsedniku Stürghu. Po energičnem Jegličevem nastopu je ta dovolil, da se lahko uporabljajo še v rokopisu se nahajajoče knjige in tudi še neodobrene; za latinščino pa se bo objavilo pozneje in naj do tedaj poučujejo slovensko. Tako so bile rešene še neizdane knjige Pirčeva Zgodovina, Matkova Aritmetika in Geometrija, Reinsnerjeva Fizika, itd... o latinskem slovarju pa se je pozabilo, ko je zavod dobil tudi za peti razred pravico javnosti. Tako je bila po zaslugi škofa Jegliča rešena slovensčina tudi za višje razrede. Pravica javnosti se je vsako leto sproti obnavljala, vse do osmega razreda. Tudi ta razred je dobil priznanje za to leto, pa tudi za maturo, ki so jo prvič polagali na zavodu junija in julija 1913 pod predsedstvom nadzornika pisatelja dr. Frana Detela. In prvi slovenski dijak v slovenski zgodovini, ki je položil državno veljavno slovensko maturo, je bil Barle Jožef iz Stran pri Dobriču, poznejši magistratni šef v Mariboru, oče tukajšnjega političnega begunca. Drugi je bil dr. Dolinar Anton, znani glasbenik (ki se je kot begunec smrtno ponesrečil v ZDA) in deseti dr. Tine Meršol, zdaj v ZDA, naš zasluzni rešitelj iz Vetrinja, ki je 85 let star zdaj edini še živeči izmed prvih zavodskih abiturientov!

Tik pred prvo svetovno vojno, 8. januarja, 1914, pa je gimnazija dobila stalno pravico javnosti in stalno pravico izdajanja zrelostnih spričeval, veljavnih za vso državo. Tako je postala škofijska gimnazija v zavodu prva povsem slovenska enakopravna drugim na-

rodnim gimnazijam v Avstriji po zaslugi škofa dr. Jegliča, ko so druge v Sloveniji bile še vse nemške.

POMEN ZA NARODOVO KULTURNO OSVOBOJENJE

Ko je zasnil dan 29. oktober 1918, dan, ki ga danes praznujemo kot naš narodni praznik, so mogli šele prav spoznati, kaj je pomenila Jegličeva gimnazija za Slovence: štirinajst dni po tem dnevu — 15. decembra 1918 — je predsednik Proforskega društva dr. J. Zmavc dal škofu Jegliču tole priznanje: „Danes, ko je takorekto čez noč prišla potreba slovenskih učnih knjig za vse predmete gimnazij in realk, vemo šele prav ceniti zasluge, ki si jih je pridobil škof Jeglič z ustanovitvijo svoje gimnazije v št. Vidu; ravno s tem je odločno pomagal, da imamo sedaj (1918) vse slovenske srednješolske učne knjige. Danes šele smemo odkritosrčno povedati, da nam brez njegovega tihega in odločnega nastopa pri ministrstvu leta 1909 ne bi bilo mogoče za vse razrede preskrbeti vseh slovenskih učnih knjig; ker bi bilo ministrstvo rokopise zavrčalo, češ da ni potrebe, ker ni slovenskih zavodov.“ (Jagodic, 140).

Toda problem leži še globlje: krščansko socialistična Delavska pravica je leta 1935 obrnila pozornost še na tale pomen: „Če so Trubar, Dalmatin, Vodnik in Prešeren ustvarili slovenski pisni jezik, ga je rešil Jeglič“. Na kakšen način: slovenski srednješolski zavodi so v višjih razredih uporabljali le nemške učbenike, ki bi jih po prvu 1918 gotovo takoj prenehali rabiti — iz nacionalnega nasprotstva. Če bi tedaj ne bilo škofove polne slovenske gimnazije in višješolskih knjig, ki jih je škof izdal, bi verjetno v tistem vakuumu segli po srbskih in hrvatskih učbenikih in — se sprašuje dr. Jagodic: „Ali bi bila potem naša univerza slovenska?“ Tu se je treba samo spomniti, da je v tistem prvem jugoslovanskem zagonu celo dr. Aleš Ušeničnik zagovarjal za naš visoko znanstveni jezik srbski oz. hrvatski. In tudi dr. J. Ev. Krek je npr. dr. Prijatelju na Dunaju ob srečanju na tramvaju dobrohotno napovedoval, da bo nekoč še profesor na ljubljanski univerzi in bo predaval hrvatski. (To je prof. Prijatelj večkrat povedal kot v označitev duhovnega ozračja tik predvojnih let pred 1914). Dr. Jagodic poda na to tole sodbo: „Ker je Jeglič povzročil živahno spisovanje slovenskih učnih knjig za srednje šole, je tako ustvaril prvo podlago za slovensko vseučilišče: razdril je bajko o nesposobnosti slovenskega jezika za znanstvene in učne svrhe“ (140).

To je ugotovil tudi eno leto pozneje, 4. novembra 1919, višji šolski svet v Ljubljani, ko je ob slovu ravnatelja dr. Gnidovca od gimnazije, pisal njemu zahvalno pismo: „Brez škofovih zavodov s slovensko gimnazijo bi bilo ob popolnem pomanjkanju učnih knjig v sedanji gospodarski in tiskarski stiski takojšnje poslovenjenje državnih gimnazij kratko in malo nemogoče“ (Ob srebrnem jubileju zavoda... 56).

S tem bi bil naš govor k današnjemu dnevu lahko končan. Dobojevan je bil boj za prvo slovensko popolno gimnazijo v habsburški nemški Avstriji: pravica javnosti za vse izpite na njej priznana — za stalno. Z njo smo stopili v novo narodno državo Srbov, Hrvatov in Slovencev, kot se je tedaj že imenovala Jugoslavija, in smo postali državni narod. Kdo bi si mislil, da bo moral ustanovitelj škof Jeglič, tako težko pridobljeno gimnazijo še z večjo energijo braniti v lastni narodni državi? Pa je

BRAMBA GIMNAZIJE V JUGOSLAVIJI

Zdi se mi, da moram samo v par stavkih omeniti še usodo šentviške gimnazije do današnjih dni.

Do leta 1922 — prav do tedaj, ko sem zapustil zavod, ki se je tedaj mirno razvijal in trdno stal v svojem slovesu najboljšega srednješolskega zavoda v državi, je prišla reforma šolstva, ki je grozila s smrtnim udarcem škofovi gimnaziji. Tedaj je izšel načrt, da se na srbski način deli gimnazija na dva dela — nižjo in višjo gimnazijo, katerega prvi del se sklene z nižjim tečajnim izpitom (malo maturo) in drugi z višjim (veliko maturo). Ta zadnji na privatnih gimnazijah nima pravice jav-

nosti, ne velja, polagati se mora zunaj zavodske gimnazije, pred posebno državno maturitetno komisijo. S tem je bilo stalno priznanje izpitov označeno kot neveljavno. Plod borb v Astriji je v Jugoslaviji zgnil. Energičen škofov protest pri ministru v Beogradu je imel uspeh, kakor 1909 pri dunajskem: preklicali so novi zakon in spet priznali pravico javnosti (8. 8. 1924). Po kraljevi diktaturi (1929) je spet izšel zakon, po katerem bi se višji tečajni izpiti, sicer polagali v zavodu, toda pred tujo komisijo državnih profesorjev. Bila je ta komisija za zavod v Ljubljani že določena, toda je spet po energičnem protestu škofa Jegliča bila preklcana. Pri tem protestu mu je pomagal tudi zagrebški nadškof dr. Ante Bauer. Toda ostalo pa je potem, da se je matura delala sicer v zavodu, toda pod predsedstvom ministrskega odposlanca. In tako postopanje je ostalo vse do leta 1941. Kako je bilo med vojno, ne vem.

PO LETU 1941

Vem pa, da je škofijski zavod dobil smrtni udarec takoj ob nemški nacistični okupaciji. Že 28. aprila 1941 se je ob 5. popoldne javil v št. Vidu gestapovec Novak iz Domžal, Slovenec, zgrajen v Hitlerjevi Nemčiji, ki je sklical proforski zbor pod ravnateljem dr. Breznikom in ukazal naj profesorji in dijaki v eni uri zapuste zavod. Še preden je dr. Breznik utegnil protestirati in prositi vsaj za en dan odloga, ga je Novak nahnulil kot „zna samo surov gestapovec“, pravi prof. Šolar — očividec. Breznik je onemel, po vsem telesu se je tresel, tresle so se mu roke in ustnice, kakor da je doživel pravi živčni sunek... Morali so vsi zapustiti zavod. Oropana in obubožana gimnazija je dobila začasno streho pri urušinkah v Ljubljani, dijaki pa v še nedograjenem Baragovem semenišču.

Tam je životarila in kopnela doživeti lepše čase v novi svobodi.

Med tem je zavod postal prisilno zbirališče slovenskega ljudstva. Če je v prvi svetovni vojni bil bolnišnica, je bil sedaj mučilnica in razpošiljavnica za nasilno preseljevanje v Srbijo, na jug, ali pa kar naravnost v nemška taborišča prisilnega dela in v plinsko in gladovno smrt.

Prišel je prelepi mesec majnik leta 1945 in z njim novo „osvoboditve“, kot pravijo. A ljudstvo je v množicah bežalo od njega vstran v častno zavetje demokratičnega Zahoda. Vsa slovenska vojska. Pa oni so slovensko vojsko vrnili kot „sovražnika“ onim, ki so ertili Zahod, nje same nič manj kot domobranci. In to vojsko so natrpali znova v zavod. Postal je tako zopet zbirališče za — mrtvaški spreved v Dolomite, Kočevski Rog in kraške jame v smrt pod komunistične strele v tilnik. In prav v tem najbolj krutem slovenskem času je čakal pogin tudi zavod in gimnazija: dne 5. junija je čas nove „osvoboditve“ sprožil smrtni strel v tilnik tudi Jegličevi slavni ustanovi in ironično je in nadvse tragično, da so bili v tisti vladi tudi — z a v o d a r j i sami. Zdaj je zavod vojašnica, zavetje in kotičke tiste vojske, ki jo je ustanovitelj zavoda škof Jeglič malo pred smrtjo (1936) imenoval „satanovo fronto“. Oropali so mu lastnino, nasilno jo spremenili v prostor smrti in postavili zavod v službo tega, kar je nasprotno ustanoviteljevi zamisli; zbrisali so napis a pozabili napisati tedanje geslo na pročelje: Stalinu, odrešeniku sveta! Ali si morete misliti večje ironije?

Tudi ta usoda po letu 1945 spada med omembe vredno kroniko tega 75-letnega jubileja, ko je zavod zadušila roka slovenskega človeka — komunista.

—|—|—

Naj sklenem z mislijo, da smo emigracija svobodni glas doma zadušene besede in geste. Kot pri polaganju temeljnega kamna pred 75 leti ni bilo ne nemških oblastnikov ne papeškega nuncijskega v Dunaju, ker si ni upal priti, da ne bi netil tedanjih sporov, tako tudi ne vem, če bo ob letošnjem jubileju (ni bilo in ne bo) kaj zastopnikov komunističnih oblastnikov, čeprav sta med člani vlade vsaj dva, ki sta izšla iz te slavne gimnazije. Mi v svobodnem svetu pa verujemo, da bo prišel čas, ki bo izpolnil našo, sedaj javno zavpito terjatve: VRNITE ZAVOD POSTAVNIM DEDIČEM LJUBLJANSKIM ŠKOFOM, da se bo spet zlatil napis na pročelju: KRISTUSU ZVELIČARJU SVETA, in bo zavod spet služil tem namenom, za katere je bil ustanovljen pred petinsedemdesetimi leti — vzgoji duhovniškega naraščaja in vernega izobraženstva, skratka: BOGU IN NARODU.

Dr. Tine Debeljak

(130)

Med knjigami in revijami

Dr. Vinko Brumen: NAŠ IN MOJ ČAS

Vsi poznamo univ. prof. dr. Vinka Brumna po njegovi bogati filozofski delavnosti med nami. Srečujemo se z njim kot predavateljem na tečajih, namenjenih visokošolski mladini, na predavanjih v naših domovih, na naši elitni katedri SKA, v strokovnih predavanjih na univerzi itd. Vse to v govornih besedah. Je pa tudi marljiv pisec, ki nam nudi svoje razprave, eseje, glase in misli v vseh naših revijah v Argentini od Duhovnega življenja preko Svobodne Slovenije in Glasu SKA v Meddobje in Zbornik Svobodne Slovenije itd. V svojem življenju je izdal nekaj knjig in je prišel iz domovine že kot priznan pedagoški pisatelj, kulturno-zgodovinski raziskovalec in šolnik. Izšel je iz pedagoškega seminarja prof. Ozvalda in filozofske šole prof. Vebra. Bil je nagradjen že kot študent s Svetosavsko nagrado; dobil zato stipendijo za nadaljevanje učenja v Nemčiji in na Angleškem, doktoriral in se pripravil za vseučiliško kariero, ki pa jo je dosegel šele v zdomstvu, ko ga je ukrajinski patriarh kardinal J. Slipy imenoval za izrednega profesorja Ukrajinske katoliške univerze im. papeža Klimenta v Rimu, na podružnici humanistične fakultete v Buenos Airesu (slovenski oddelek). V domovini se je uveljavil s knjigami iz slovenske kulturne zgodovine, tako z disertacijo o kulturno-pedagoškem pomenu Slomškove knjige Blaže in Nežice (1936) in posebej z novo izdajo Blažeta in Nežice (1943). Dotiskan je bil že v zvezek Krekovih Izbranih spisov (1945), pa so mu Nemci uničili vso naklado v celjski Mohorjevi tiskarni. (Ohranjeni uvod je potem objavil v reviji SKA). Kot šolniku so mu v Trstu izdali Psihologijo in pedagoške vede za učiteljska (1949). Po prihodu v Argentino je tu izdal pri SKA izbor svojih filozofskih esejev Iskranja (1967), za katerega je dobil nagrado SKA in Vestajenja v Trstu, ter znano monografijo o Dr. J. E. Kreku pod naslovom Srce v sredini (1968).

Tako je bilo njegovo knjižno delo do te zadnje knjige, ki je izšla letos 1980 tudi pri SKA pod naslovom Naš in moj čas (strani 380).

Z izdajo te knjige novih filozofskih esejev prof. Brumna je hotela SKA počastiti dva dogodka: 70 letnico dr. Brumnovega življenjskega jubileja in 25 let svojega obstajanja. Namenila je knjigo za svojo jubilejno knjigo in jo kot tako tudi razpisala. Z njo hoče torej proslaviti njega in tudi sebe.

Ob takem avtorjevem življenjskem jubileju je prav posrečena misel, da založba da pisati pisatelju samem temu: Zakaj sem tudi filozofiral? Na sedmih straneh tu prof. Brumen ne opisuje svojega življenja (saj niti ne pove, kje se je rodil ne kdaj), pač pa lepo razodeva kje in kako se je učil „filozofirati“, kako se mu je odkrival njegov pisateljski poklic in kako je rasel v svoje delo. Lep sestavek, ki av-

torja lepo predstavi in uvede v njegov ustvarjalni svet. Pomemben tudi zato, ker podaja zdaj sam avtentično bibliografijo, v katero so zdaj razni poročevalci vnašali razne netočnosti. V sklepih pripombi razodeva, kako je ta izbor esejev in glos nastajal, kako in kje je sestavljal svoje misli — „povsod, le za svojo pisalno mizo skoraj nič“, se pravi, ponajveč na vožnji v službo in iz nje, in kako težko mu je bilo pisati brez „bibliografskih pomagala“. Ni pa vključil v to zbirko večjih svojih razprav, predvsem podob slov. filozofov Ozvalda, Vebra in Ušeničnika, ki jih je objavil v Meddobju, in so pač namenjene za knjižno objavo, kadar bo spet prišla priložnost.

Knjigo je posvetil: Materi, sestri in ženi.

Ta nova zbirka filozofskih esejev vsebuje 27 večjih ali krajših filozofskih zapisev in obravnava, ki so bile že povsod objavljene — v Meddobju in Glasu SKA —, šest pa jih je v tej zbirki zdaj prvič tiskanih.

Značilnost Brumnovega filozofskega pisanja je, da noče podajati kakšnega teoretično zamotanih abstrakcijah, temveč hoče razčleniti jasno in preprosto probleme našega časa, kakor se nam postavijo v reševanje na vsakem koraku našega zdomstva. Misel se mu ustavi ob kakšnem predmetu, in filozof takoj analizira pojav, ga osvetli od vseh strani ter poudari pomen za nas, pa tudi za mladino, katero kot pedagog jemlje vedno v poštev. Tak je posebno prvi del petih člankov, ki jih je združil pod skupno ime v našem občestvu. Predvsem v tem prvem oddelku se dotika zgoče sodobne stvarnosti našega tukajšnjega zdomstva. Osvetljuje pojem občestva, slovenske skupnosti, opozarja na sile, ki nas združujejo in na sile, ki nas razdvajajo, nalažja vprašanje vodstva, pa potrebo dialoga, organizacije; govori o izkoreninjenju in vkoreninjenosti seveda vse v zvezi z mladino. Posebej govori o poslanstvu našega izseljenstva sploh. Tem istim problemom so posvečeni še nadaljnji eseji o naših nalogah in naši politiki, o potrebi političnega delovanja za vseljence, ki moramo biti na višini časa in to sodobnosti, se vživljati v okolje in se zavedati svojega poslanstva kot politične emigracije. Ni treba misliti samo na preteklost, ta je mrtva kot Davidov otrok po smrti, treba je živeti in ustvarjati za dan, ki prihaja. Živeti polnost življenja in navajati mladino na to polnost. Pa tudi na ohranjanje slovenstva v njej, jezika in kulture. Transkulturaciona. Z mladino pa moramo iti tudi mi naprej. V kolikor bo v nas gorelo živo slovenstvo, v toliko bo prešel ta ogenj tudi v nov rod. —

Ni mogoče podati vsebine teh člankov, pomembnih za nas in nov rod, treba jih je brati, so — misli, ki so se utrile sproti, pa so zdaj lepa urejene v posebne članke, ki naj se bero — kot dnevna meditacija o naših stvarnih zdomskih problemih.

To je „succus“ prvega poglavja. Pa so še nadaljnja tri poglavja, ki so bolj splošnega značaja: ne govore več toliko o naših emigracijskih težavah, temveč o našem mišljenju sploh, o naši življenjski filozofiji. Tu govori o zvezi politika in filozofa, o potrebi filozofiranja in o velikih problemih sploh, kot na pr. o Bogu. Vprašanje Boga je tudi osrednji problem tega cikla. In človeka sploh. (Prav ti dve poglavji (150-212), sta novi in sta vzbudili repliko v predavanju dr. Gogale v SKA, kot smo poročali.

III. poglavje vsebuje 12 bolj glos kot esejev: so kratki zapiski kot jih je dr. Brumen priobčeval predvsem v Glasu SKA in govore v več variantah (resnici in avtoriteta, resnica in politika, in odgovornost in pristnost itd.).

IV. poglavje vsebuje misli o pravem in dobrem. O tem, kdo naj sodi in kako, o skupnem obravnavanju problemov, o poštenosti pri sojenju itd. O širokogrudnosti, ki naj spoštujejo tudi drugačna mnenja kot so naša: moramo biti tolerančni in strpni... itd. itd.

Taka je ta najnovejša dr. Brumnova knjiga filozofskih esejev in misli. Knjiga ni težka, pač pa je namenjena za počasno branje, ker ima mnogo globokih in tehtnih misli, ki se nudijo v premišljevanje in posnemanje oz. sprejemanje v dejanje, da so kot filozofske meditacije, ki nam odpirajo pogled v nove probleme našega današnjega dne. Dr. Brumen nam jih odkriva in globoko analizira, podaja nam vodilo za razumevanje značaja in potreb zdomstva, našega novega rodu, pa tudi problematike človečnosti sploh v našem razmerju do bližnjega in do sveta. Brumen nam jih odstira z modro mislijo:

Živeti moram iz idealizma in realizma. Pošteno in krepostno. Za pravo in dobro.

Knjiga o našem času, kakor ga živimo mi, in kakor nam ga razlaga avtor, ki nam ga pomaga razodevati v vsej globinski problematiki našega zdomstva in bodočnosti, slovenske in človečanske.

In to kot filozof, kulturni politik in pedagog.

Lucha contra el reloj

En una nota de su corresponsalia, el diario "La Nación" comenta:

Un artículo aparecido en el Pragma, denuncia el "complot occidental contra Polonia". En Berlín este y en Praga, se acentúan las reacciones amenazantes. Hay motivos para pensar que el equipo polaco de Kania está luchando contra el reloj.

Según se estima en esferas diplomáticas europeas, dispone de poco tiempo para neutralizar a Solidaridad, el sindicato que quiere ser libre y afirmar, con apelación gradual a convincentes recursos, la autoridad del partido en todos los órdenes de la vida nacional.

Rezi Marinšek

MATJAŽEV SVETI VEČER

Utrujen je odprl vrata in prižgal luč. Steklenico vina je postavil za vrata, suknič obesil na stol, na mizo pa položil zavitek.

Vsedel se je na posteljo, izpod zgglavja potegnil majhen radio in ga odprl. Sobo je preplaval božični napjev.

Potrkal je na vrata. Gospodinja mu je izročila pismo, katerega je že zjutraj prinesel pismoonoša. Ko jih je spet hotel zapreti, je hitro dodala: „Pa saj ne boste na sveti večer samovali. Pridite k nam, bomo malo popraznovali.“

Ozirala se je po revni sobici. Neobarvana miza na sredi, dva stola, ozka omara, kamaturka, okno brez zaves. Matjaž jo je neodločen gledal. Res ni prijetno še za praznike biti sam, pa kaj če s tujci. Spat bo šel, tako bo hitreje minilo.

Pa ni mogel spati. V temi se je obračal po postelji, nazadnje vstal, odprl okno in spet prižgal luč. Sedel je na stol in spet prijel za pismo. Mama mu piše. Dobra in stara mati, ki tam v dalji misli na edinega sina, ki ji je še ostal. Moli zanj. Boga prosí, da bi se še vrnil, da bi ga vsaj še enkrat videla. Saj ne bo

več dolgo, pa vendar. To je njena največja želja. Sprašuje ga kako živi. Je zdrav, je srečen? Zakaj ne piše, zakaj nič ne pove, kako je z njim? Zakaj se ne oženi, ima družino, kot vsi drugi. Srečala je Zalko, hotela je mimo nje, pa jo je sama ustavila. V zadregi je spraševala zanj.

Odrinil je pismo in se zamislil. Zalka je bila lepo dekle. Mlada in vesela. Rada je pela. Njen zvonki glas mu je bil tako ljub in drag.

Tudi sosedovemu Lojzu je Zalka ugajala. Delal je v mestu, domov je hodil praznično oblečen; roke je imel bele in gladke, brez žuljev. Brez zadrege je hodil na Zalkin dom in kmalu so govorili, da sta prijatelja.

Nekaj časa je dekle omahovalo. Tu dobri in molčeči fant, ki ne upa do nje, tam pa korajžen in odločen, že na pol meščan, ki ji obljublja mestno življenje. Njeni materi se je zdel preveč domišljav. Želela je, da se ji hčerka poroči blizu, na vasi. Matjaževa mati bi bila dobra tašča in grunt je trden.

Pa prišla je vojska. Prenehali so Lojzevi obiski. Čez čas se je po vasi

raznesla vest, da je šel v partizane. Matjaž pa je pristopil k domobranecem. Tiho, kot bi kradel, se je zvečer prithotopil pod Zalkino okno. Lahno jo je poklical. Dekle se ni oglasilo. Odtrgal si je vejico rožmarina v spomin, pogoltnil žalost in molče odšel v noč.

Leto so tekla. Kot domobranec je spoznaval nove kraje in ljudi. Spoznal je človeka zlobo in dobroto. Spoznal prijazna dekleta... Za nobeno se ni vzel njegovo mlado srce.

„Pa kaj je z njim“, so se tovariši smejali, — „gotovo kakšna stara ljubezen.“

Zadnji mesec pred koncem vojske se mu je posrečilo še enkrat obiskati rojstni dom. Mama ga je drhte objela. Oče je ležal na smrtni postelji. Težko je bilo slovo. Mama je skrila obraz v predpasnik, oče mu je počasi potegnil križ po čelu.

V sosedovi hiši je gorela luč. Skozí zaveso je opazil Zalko. Oblila ga je rdečica. Rad bi vstopil in povprašal.

„Ne, ne smem, sedaj ne“, si je dopovedoval. „Kadar bo spet mir, potem pa“, — je sklenil in skušal zatreti v sebi nemir. Pravilo so, da Lojz spet hodi na skrivne obiske...

In prišel je dan, ko je z bolečino v srcu zapustil rodno zemljo in se z drugimi vred podal v neznane kraje.

Potem so jih vračali. Mlado slo-

Praznovanje obletnice Škofovih zavodov v Ljubljani

Ob praznovanju 40-letnice mature maturantov iz leta 1940, se je utrnila misel na večjo zunanjo proslavo obletnice ustanovitve prve slovenske gimnazije in škofovih zavodov v Šentvidu. Nadškof dr. Šuštar, ki je tudi sam maturiral na tej gimnaziji leta 1940, je imenoval za predsednika pripravljalnega odbora dr. Vilka Fajdiga, pa je njegovo delo prevzel šempeterski župnik Miha Golob.

Na večer pred proslavo 75-letnice se je v šentvidski župni cerkvi zbralo lepo število nekdanjih zavodarjev, med njimi sta bila tudi nadškof Šuštar in škof Lenič. V mašni homiliji je škof Šuštar spomnil starejše župljane na šentvidske zavodarje, ko so skromno oblečeni, večnoma iz kmečkih in delavskih družin hodili med polji in njivami. Dolga vrsta njih je postala duhovnikov, mnogi pa so se posvetili drugim svetnim poklicem. Brez škofovih zavodov bi marsikdo ne dosegel svojega poklica, pa mu ga je škofa Jegliča delo to omogočilo.

Naslednjega dne je ljubljanska stolnica sprejela lepo skupino nekdanjih zavodarjev ter pet bivših profesorjev, napolnili so jo pa verniki iz vseh krajev Slovenije do zadnjega kottička. Somaševali so zavodarji s nadškofom Šuštarjem ter škofom Leničem in Jenkom. V pridigi je nadškof navezal besede zahvale za zavode na evangeljsko priliko o talentih. Sledila je nato v avli teološke fakultete slovesna proslava. Toda prostora je bilo veliko pre malo, da bi mogla vse sprejeti, ki so želeli dati priznanje škofu Jegliču za izredno ustanovo. Poleg cerkvenih dostojanstvenikov, so bili navzoči še predsednik Slovenske akademije zna-

nosti in umetnosti prof. dr. Janez Milčinski, rektor ljubljanske univerze prof. dr. Slavko Hodžar, predstavniki zamejskega šolstva iz Trsta, Gorice in Celovca. (Seveda ni manjkalo tudi predstavnikov režima, ki so po „osvoboditvi“ „osvobodili“ Slovence tudi s tem, da so ukinili prvo slovensko gimnazijo in zavode v Šentvidu proglasili za „narodno imovino“, potem ko jo je izropal okupator, osvoboditelji pa spremenili v mučilnico in nato v vojašnico.)

Slavnost je pričel znani mešani zbor „Consortium musicum“ pod vodstvom dr. Mirka Cudermana, ki je zapel skladbe Gallusa in Plavca ter zavodarjev Lojzeta Mava, Matije Tomca in Vilka Ukmarija. Vmes so se vpletala besedila Zavodarjev Antona Vodnika, Jožeta Udoviča in Jakoba Šolarja, ki sta jih podajala frančiškan p. Nikolaj Žvokelj in igralec Milan Brezigar. Slavnostni govornik je bil arheolog prof. dr. Stane Gabrovec, ki je svoje misli o zgodovinskem delu škofa Jegliča zaključil ne da bi z besedico omenil, da so sedanji oblastniki zatrli prvo slovensko gimnazijo.

Nekdanji dijaki so se nato zadržali še na prijateljskem srečanju, kjer so sklenili, da se bodo vsako leto na praznik sv. Stanislava Kostke, zavodskega patrona, zbrali v stolnici nato še pri prijateljskem sestanku. Škofje in gostje pa so si ogledali še razstavo del nekdanjih profesorjev in dijakov prve slovenske gimnazije. Mnogo znanih imen je najti na tej razstavi, med njimi tudi ime dr. Tineta Debeljaka, ki živi in plodovito dela med nami v Argentini in ime inž. arh. Simona Kregarja iz New Yorka.

TISKOVNA KONFERENCA

(Nad. s 1. str.)

teološke fakultete, ki so posebno osvovali pri komunistih zaradi člankov v „Družini“ glede diskriminacije vernih in nevernih.

Nadškof Šuštar je govoril povsem neprisljano in odprto o problemih katoliške Cerkve v Sloveniji. Z nenavadno jasnostjo, pa vendar brez sledu sovražnosti je dr. Šuštar zavrnil očitek Staneta Dolanca, ki ga je ta izrekel pred kratkim, da v Sloveniji zopet stremijo klerikalci, da prevzamejo oblast. Nihče nima namena vzpostaviti slovenski medvojni klerikalizem in kdor kaj takega trdi, je dolžan navesti dokaze, je dejal nadškof. Danes je usmerjeno delo cerkve v Sloveniji k pastoralnim

nalogam v dobro posameznika in v obrambo človekovih pravic in človekovega dostojanstva.

Dr. Šuštar tudi ni ostal dolžan odgovora na stalne poskuse oblastnikov, da bi spravili Cerkev ob dobro ime zaradi njenega zadržanja med drugo svetovno vojno. Odločno je zavrnil očitek kolaboracije. Če je Cerkev storila napake je pa napravila tudi veliko dobrega. Dejstvo, da bo še dolgo trajalo, predno bo prišlo do odkritja popolne zgodovinske resnice o dogajanjih med drugo svetovno vojno, je možno razumeti kot poziv komunistični partiji, da si tudi ona nekoliko izpraša vest.

Ne da bi se hotel opredeliti je poudaril, da je zaradi umora 12.000 domobrancev in nejasnega zadržanja škofa Rožmana vsako enostransko ocenjevanje dogajanj v trpljenju polnih letih 1941-1945 naravnost nedopustno.

Dopisnik nato omenja še probleme potrošniške družbe, levo usmerjene katolike v Mariboru v zvezi z dr. Grmičem in razočaranje režimskih politikov ob imenovanju novega mariborskega škofa.

NEKAJ POGLEDOV Z NAŠE PERSPEKTIVE NA JOSIPA BOŽA: Nadaljevanje v prihodnji številki

prazno in bos stekel na vrt, kjer je rastle jelka. Odtrgal je par vejic, jih posadil v steklenico, naslonil nobjo staro božično razglednico in tiho zapel.

Takrat so se oglasili zvonovi. Vabili so k polnočnici. Cerkev je bila blizu. Naglo se je preoblekel in s prošnjim, njemu tako dolgo pozabljenim korakom, odhitel v cerkev.

Duhovnik je pridigal, njemu pa so misli romale v domači kraj. V današnji noči je gotovo tudi njegova mati v daljni domači cerkvi mislila nanj — in, in morda še kdo drugi? Kaj ni spraševala zanj?

Po končanem obredu se je umirjen vrnil domov. Steklenico in božično razglednico je potisnil na rob mize, razgrnil čist papir in začel pisati. Ko je končal, je s hrepenejem v srcu stopil k odprtemu oknu.

Mati bere sinovo izpoved. Bridko in veselo ji je pri duši. Sin se vrača. Ne, ne vrača se k njej v domovino, a duša mu je na poti k svetlobi.

S pismom v roki je odšla k sosedovim. Potisnila ga je Zalki v žep in ta je brez besed stekla v kamro. Matjaž se je spominja, vabi jo k sebi...

In, kako piše: „Tisti, ki je brez greha, naj prvi vrže kamen nanjo.“ Oba sta prestala svoje. Čas je, da pozabita na bridkosti in se z roko v roki napotila lepšim dnevem naproti...

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — Inflacija v Sloveniji rušenje in še telefonsko obvestila pred-ji „napreduje“. Po uradnih podatkih je v oktobru znašala 5,8 odstotka. Glede na lanski december, so življenjski stroški porasli za 30,5 odstotkov.

KAMNIK — Oktobra so v Kamniku podrl staro stavbo, ki je bila več kot 200 let v njej gostilna. No, to bi ne bilo nič posebnega, saj stare hiše marsikje podirajo. Toda stavba je bila spomeniško ovrednotena. Kamničani pa so rekli, da je podrtja in da rabijo prostor za novo avtobusno postajo in so jo podrl. Potem se je začela TV debata, kjer niso toliko kritizirali kamniško rušenje, pač pa slabosti družbenega dogovarjanja in odločanja na varstvu zgodovinskih spomenikov.

LESCE PRI BLEDU — Edina slovenska tovarna čokolada je začela v težave zaradi pomanjkanja surovin, ki se dobe le z uvozom, deviz pa ni dovolj. Tovarna je pričakovala pomoči od matičnega podjetja „Zito“, a je čakala zaman.

LJUBLJANA — Brkinski daljnovod napetosti 380 voltov, ki so ga gradili tri leta, je bil že pod napetostjo, pa še ni obratoval, ker še niso končali del na drugih odsekih tega splošnega jugoslovanskega daljnovođa „Nikola Tesla“. Sedaj ni niti pod napetostjo, ker je droban deček burja strdila v debel leden oklep, katerega teža je porušila stebre daljnovođa. Ta huda nesreča se je zgodila 6. novembra in povzročila ogromno škodo. Teža ledu na žicah je bila do 11-krat večja od projektirane. Sedaj iščejo krivce; strokovnjaki pa pravijo, da ni bilo mogoče predvideti take havarije. (V Slovarju slovenskega jezika: Havarija — poškodba prevoznega sredstva, zlasti letala ali ladje, ali tovora med vožnjo.)

LJUBLJANA — Na Gospodarskem razstavišču bodo ljubljancem za Silvestrovanje lahko peslali od 20. ure dalje. V hali A jih bo zabaval veliki plesni orkester Jožeta Privška, v hali A2 pa ansambel Lojzeta Slaka. Cena — 750 dinarjev.

LJUBLJANA — 14. novembra je v 98. letu umrl slovenski slikar in ilustrator Maksim Gaspar, rojen v Selščku nad Cerknico. Študiral je na Grafičnem zavodu na Dunaju in na tamkajšnji slikarski akademiji. Pokojni umetnik je bil član SAZU od leta 1972. Bil je priljubljen, ker je v svojem slikarskem delu zajemal iz ljudskega izročila in običajev.

KAMNIK — Staro hišo na Maistrovi cesti 18, ki je bila zavarovana kot kulturni spomenik, so kljub prepovedi zavoda za spomeniško varstvo porušili 18. oktobra. Dovoljenje za rušenje je izdala občina Kamnik; spomeniško varstvo je zadevo predložilo republiški komiteju za varstvo okolja, ki je z odločbo odpravila dovoljenje za

sednika izvršnega sveta občine Kamnik o odloku. V začetku novembra je republiški urbanistični inšpektor prijavil zadevo javnemu tožilstvu kot kaznivo dejanje uničenja kulturnega spomenika. — Toda spomenika ni več in Kamničani bodo imeli — široko cesto... z avtobusno postajo, kar so načrtovali že pred 10 leti, pa jim je bila hiša napotila...

IDRIJA — Idrijski rudarji pripravljajo načrte za ponovno izkoriščanje rudnika živega srebra. V ta namen so naročili strokovnjakom rudarskega inštituta v Ljubljani, naj izdelajo predloge in predračune za površinski kop rude; kasneje pa bi obnovili še jamski kop.

ŠMARJE PRI JELŠAH — Kljub nekaterim nevihtam in toči, je bila na Kozjanskem letina jabolk obilna in je dala dovolj dela podjetju Vital. Letošnji jesen je podjetje odkupilo in predelalo 300 vagonov industrijskih jabolk v jabolčni napitek. Kmetje so mogli prodati jabolka po dva dinarja za kilogram. Škoda, da ne vemo cene za jabolčni napitek...

NOVA GORICA — V Novi Gorici so končno začeli z gradnjo župnijskega centra s cerkvijo sv. Odrašenika. Načrte je pripravil inž. arh. France Kvaternik.

UMRLI SO OD 15. DO 20. 11. 1980:

LJUBLJANA — Franc Kaiser, u. žel.; Danica Rogelj; Maksim Gaspar, ak. slikar in ilustrator, 98; Boris Žužek; Helena Petelin, bančarica; Emil Markovšek, 81 (prom. n.); Cecilija Dolničar r. Cunder; Francka Potnik, up. računov.; Mara Teply r. Baran, up. učiteljica; Mirko Sever, up. friz. mojster; Jožeta Spacapan r. Hvalič, 81; Angela Šefman Presker r. Lončar; Ivana Zakrajšek r. Verbec; Desanka Knez r. Araničnik; Dragotin Cigoj, 77, up.; Evgen Kosovel; Ada Verdri Tončica Čehovin; Bogdana Sevnik; Ivan Mrevlje; Jožica Movrin r. Mozetič; Alojz Klevišar; Slavko Korbar, up., 77.

RAZNI KRAJI — Viktor Magyar, Slov. slikar, 36, Grosuplje; Pepca Pograjc, 81, Zalog pri Poljniku; Albina Pangrčič r. Križaj, Zalog pri Lj.; Marija Pogačar, up., Zg. Gorje; Ivan Tavčar, 67, up. strojevodja, Zalog; Ivan Hriber, Utik pri Vodicah; Jožica Čermelj, bolničarka, Nova Gorica; Marija Roglič r. Ačkun, Hrasnik; Janez Kajdič, čolnar, 61, Bled, utonil v jezeru; Jože Janež up., Kočevje; Požo Pišernik, 84, Jesenice; Stanko Oset, koroški borec, 84, Dobrbeša vas v Savinjski dolini; Elizabeta Terezija Hebar r. Pfeifer, Mozirje; Ludvik Krevelj, up. čevlj. mojster, Brestanica; Martin Ambrož, mesar, Šentvid pri Lj.; Mihael Škornik, up. kroj. moj., 76; Rimske Toplice; Angela Škerlep r. Skobe, 97, Črnuče; Anica Gradišar r. Jamnik, Dobravica pri Igu; Slava Harašič r. Štern, Suzana Pastenjak in Edi Štern (vsi trije zgoreli ob eksploziji plina), Piran; Olga Konec, Trbovlje; Sonja Sulič r. Pongrac, računov., Murska Sobota; Alojz Prebil, Brezovica; Venceslav Kolar, 73, Celje.

terega so ustanovili varšavski intelektualci. Tajna policije je stalno zasledovala delovanje KOR-a.

1. maja 1978 je bila v Gdanskú ustanovljena svobodna delavska organizacija. Pri ustanovitvi je poleg Walesa sodeloval tudi ladjedelni inženir Andrzej Gwiazda, ki je sedaj njegov najbližji sodelavec. Od leta 1978 sodeluje Lech Walesa pri časopisu „Robotnik Wybrzeza“ (obalni delavci), ki je pod vplivom KOR-a in ki zagovarja svobodno delavsko organizacijo, ki naj bi polnopravno zastopala interese delavstva. Ker je časopis objavil imena sodelavcev, je tajna policija kmalu našla proletarskega disidenta, ga večkrat zasliševala in tudi priprla. Posebno strogo ga je opazovala ob obletnicah gdanskega masakra delavcev z leta 1970. Ko je leta 1978 policija zasledovala Lecha celo s policijskimi psi, so ga tovariši skrili in mu omogočili, da je govoril pred 3.000 pristaniškimi delavci, ki so prišli na spominsko svečanost. Obdali so ga s svojimi telesi in preprečili, da ga policija ni zaprla. Naslednje leto so ga vtihotapili v pristanišče in v svojem spominskem govoru je pozval vse Poljake, da naj se borijo za svoje pravice. Odmev je bil velik.

Po stavki 14. avgusta tega leta so delavci zahtevali, da podjetje takoj ponovno nastavi Lech Walesa, ki je bil odpušen pred 4 leti.

Dva dni zatem pa je Walesa predlagal, naj bi gdanske ladjedelnice nehale stavkati. „Naše zahteve so prav za prav izpolnjene: iz političnih razlogov odpuščeni delavci so ponovno nastavljeni, plače so povišane — čas je torej, da se vrnemo na delo.“ Večina članov komisije pa je glasovala proti njegovemu predlogu, ker hočejo doseči, da se izpolnijo vse določene točke. Walesa se je večini uklonil in je bil takoj pripravljen, da se bo boril z vso energijo za zahtevane pravice.

Nekega dne je neki delavec v svojem govoru zagovarjal šefa partije Gierka. Delavci so postali nezaupljivi, tedaj pa je Ana Walentinoviz, veteranica iz leta 1970 spoznala govornika-provokatorja, ki naj bi bil uradnik, ki jo je dolga leta zasledoval. Razjarjena množica ga je hotela linčati in Walesa je moral rabiti vse sile, da jim je preprečil to dejanje. Delavci so mrmrali, a so mu bili kljub temu poslušni. Ubogajo ga tudi, ko jim je prepovedal zauživati alkohol in ko jim svetuje, da naj v ljudno sprejmejo vladne poslance, ki se pridejo pogajati. Tudi najbolj uporniški ga spremljajo, ko se ob nedeljah udeležuje sv. maše. Walesa je praktičen katoličan in svojo vero javno izpoveduje. To pa ga vendarle ni motilo, da ne bi napisal pod Marijino sliko na vratih ladjedelnice: „Marija stavka“. — To se je zgodilo potem, ko je kardinal Wyszynski bral sv. mašo, ki so jo prvič prenašali po televiziji, a je v pridigi le slabotno podprl delavski boj!

Walesa je celih 17 dni in noči vodil v največji disciplini okrog 200.000 stavkujočih in s tem prisilil vlado, da je

Osebnosti

Krst: Krščen je bil v Churruca Maksimilijan Ezekiel Zihel sin Petra in Zuleme Beatriz roj. Ricitelli. Petrovala sta Jože in Ana Zihel. Krstil je č. g. Franc Grum. Čestitamo!

Buenos Aires

PPREDAVANJE DR. JURETA
RODETA: ZDOMSTVO
IN DOMOVINA

Na zadnjem mesečnem sestanku Zveze žena in mater je imel predavanje dr. Jure Rode, kateri se je pred meseci vrnil iz večletnega bivanja v Evropi. Predsednica gospa Dobovšek mu je uvodoma izrekla prisrčno dobrodošlico in ga prosila naj poda svoje vtise in mnenja, ki si jih je v bogati meri nabral na potovanjih.

Predavatelj je v začetku svojega govora poudaril, veliko razliko tukajšnjega in evropskega življenja, tako v dobrem, kakor tudi v slabem oziru. Slovenske žene doma imajo tudi svoje organizacije, vendar so te pod državnim nadzorstvom. Sistem življenja v domovini je tak, da naravnost prisili žene, da se udeležujejo v javnih službah, kar dela viden enakopravnosti z moškim spolom. V resnici pa jih delo naravnost usuznjuje, saj morajo po končani službi opravljati tudi svoja gospodinjinska dela.

Govornik je nato prosil navzoče žene naj vztrajno vzgajajo otroke v verskem in narodnem oziru. Zgodovina ni izučila državnikov, da je borba za oblast in materializem, le začasne vrednosti, verske vrednosti pa so večne. Clovek se lahko svobodno giblje samo takrat, kadar ima pravico do verskega, kulturnega, sindikalnega in političnega delovanja.

Zelo zanimivi in pretresljivi so bili tudi citati iz knjige Jožeta Javorška, kjer obtožuje sebe in svojo okolico, da so krivi samomora njegovega sina. Škoda je, da ta knjiga ni dosegla tukajšnjim širšim slovenskim krogom, saj je iz nje razvidno, da pisateljeva nemirna duša išče v sebi vero v Boga, ki jo je imel v svoji mladosti, obenem pa tudi, da je mirna vest največja dobrota na zemlji.

Po predavanju se je dolgo zavlekla debata, vprašanji ni bilo konca. Hvaležne smo predavatelju in želimo, da bi tudi drugi mogli slišati, saj je tema zanimiva za vsakogar.

KONEC LETA V JEGLIČEVI ŠOLI

S soboto 6. decembra je v Slovenski hiši utihnil dopoldanski živ-zav, ki jo je polnil 33 sobot rednega pouka. Otroci so se s starši in prijatelji zbrali k večerni daritvi, med katero jim je msgr. A. Orehar z adventnimi mislimi položil v srca tudi navodila za počitnice. Poslednjič v tem letu so se nato uvrstili pred spomenik in se s slovensko narodno himno poslovili od šolske zastave.

V mali dvorani je sledil nastop. Kekčeva vedra pesem, ki je vzpodbujala Jegličeve šolarje med vsem letom, je nudila okvir tudi tej končni prireditvi. Vanj so otroci nanizali pesmic, deklaracij in prizorov iz narave ter iz njih skušali razbrati modrost in se naučiti lepote, ki ju božje stvarstvo vsebuje.

Nastopajočim šolarjem je sledila skupnica otrok, ki začinjajo s slovenščino v posebnem tečaju. Lepo jim je uspelo nakazati, kako jim potekajo ure učenja.

Vztrajnemu prizadevanju za pospeševanje slovenskega branja je bila namenjena tretja točka. Gospa knjižničar-

sprejela in ugodila zahtevam stavkujočih. Walesa je zmagal. A v tem boju ni bil sam s svojimi tovariši. Milijoni Poljakov so odkrito spremljali njihov napor in so jim tudi aktivno pomagali.

Koncem avgusta je še govoril: „Zgodovina me ne zanima. Zanimajo me le naše zahteve. Ne borim se za zgodovino, borim se za ljudi.“

Še vedno je isti drobn mož, oblečen v ceneno rjavo konfekcijsko obleko, ki se je v gdanski ladjedelnici pred mikrofonom pogovarjal s podpredsednikom Jagielskim, čeprav že sedi v svoji pisarni v petem nadstropju nekdanjega hotela „Morski“, kjer ima sedež „Solidarnost“.

Le nekaj se je medtem le spremenilo in kar javno pove. Njegova osemčlanska družina sedaj živi v 114m² velikem stanovanju, kar je za sedanje poljske pojme že kar velik luksuz.

Sredi oktobra je Walesa potoval po južni Poljski. V Krakowem ga je čez 30.000 delavcev na rokah nosilo po krakowskih ulicah in ga primerjalo krakowskim junakom Tadejem Kosciuszkom, ki se je pred 186 leti uprl Rusom. Na vsem potovanju ga je ljudstvo pozdravljalo in nenadoma in menda nehoteno daje politične izjave, ko je na pr. ostro zavrnil Vasila Bilka: „Kar se dogaja na Poljskem, je naša stvar. Delamo, da bi ustanovili tzv. poljski socializem. Vsak naj se zanima v prvi vrsti za svoje težave. Mi ne maramo nobenega vmešavanja v naše notranje zadeve.“

Šefa partije Kania je zavrnil: „Se-

SLOVENCI V ARGENTINI

ka, mati dveh učenek, je zanimivo prikazala knjižni oz. bralni „promet“, ki ga vodi, ko otrokom posoja šolske knjige, jih vadi v branju in obnovi, poslušajoče se najrazličnejših uspešnih sredstev. Vsakemu je izročila izbrano knjigo za počitniško branje. Za tem so otroci prešli od učiteljice spričevala.

Skrivnostno cingljanje s hodnika in ne tako skrivnostno divjanje rogatev je naznanilo svečani, težko pričakovani Miklavžev prihod. S toplo besedo je nebeški prijatelj otrok zbrano otročad nagovoril, jo pohvalil in tudi posvaril. Nemalokrat so morali malčkom priskočiti na pomoč dobri krilatci. In nemalokrat je marsikomu vsa šolska učenost zlezla v pete, zlasti večjim, ko je na svojih nogah začutil kosmati rogatev rep.

V prisrčnem srečanju ob okrepčilu v obednici so imele prednost besede zahvale, voščil in „na svidenja“ v prihodnjem letu.

ŠAHOVSKO PRVENSTVO 1980

Slovesen zaključek in razdelitev nagrad

V soboto 13. decembra je bila v Slovenskem domu v San Martinu zaključna slovesnost letošnjega šahovskega prvenstva. V imenu Zedinjene Slovenije, organizatorice šahovskega prvenstva, je mladinski referent Jernej Tomazin uvodoma pozdravil vse navzoče šahiste in prijatelje, posebej pa še tajnika Zedinjene Slovenije Emila Cofa, ki je zastopal zadržanega predsednika Boža Stariha, ter zastopnika Slovenskega doma v San Martinu Rudolfa Smersuja in predsednika Franca Fajfarja. Slovenski dom v San Martinu je bil namreč letos gostitelj šahovskega prvenstva in se je res izkazal s svojo gostoljubnostjo. Nato je tehnični vodja prvenstva Stanislav Zupančič razglasil izid tekmovanja: 1. mesto je zasedel Stane Škerlj, 2. Ivan Mehle in 3. Franci Sušnik. Tajnik ZS Emil Cof je ob izročitvi nagrad naglasil kot zelo pozitivno, da v tem tekmovanju sodelujejo vsi slovenski okrajji Velikega Buenos Airesa; morda se sicer tako ne zberejo najboljši šahisti sploh, prav gotovo pa vsak okraj pošlje svoje najboljše igralce in teoretično je tako vsem dana možnost, da zasedejo prvo mesto. Naj kraljevska igra še v naprej utrjuje našo bratsko povezanost. Vodja razsodišča prof. Slavko Zupan je v svojem komentarju o turnirju pohvalil športni duh večine tekmovalcev, ki so se znali ne samo krepko boriti za zmago, znali so tudi izgubiti. Zedinjena Slovenija je tudi letos nagradila prve tri tekmovalce s knjižnimi nagradami: Stane Škerlj je prejel monumentalno knjigo Zgodovino Ribnice in marmornat pladenj z vdelanimi šahovskimi simboli, Ivan Mehle Vauhnikovo Nevidno fronto in Franci Sušnik dr. Brumnovo knjigo o Kreku Srce v sredini. Vsi tekmovalci pa so prejeli ličen ključnik Zedinjene Slovenije, izdan ob njeni 30. letnici.

V družabnem delu prireditve se je ob okusni večerji razvil prijateljski razgovor, kjer ni manjkalo komentarjev o pravkar končanem turnirju, pa tudi predlogov za še večjo izpopolnitev v prihodnjem letu. Ob pogovoru, kje se bomo zbrali leta 1981, so kar kmalu vsi navzoči šahisti osvojili predlog, da naj bo sedež šahovskega prvenstva 1981 Slovenska vas v Lanusu.

Bariloche

Praznovanje 29. oktobra. — Bariloški Slovenci smo se spomnili narodnega praznika na izletu, ki smo ga izvedli v nedeljo 9. oktobra na jezero Mascardi, kjer je Slovensko planinsko društvo or-

daj ni čas, da bi zapirali ljudi. Najbolje bi bilo, ko bi na kos papirja napisali vse, kar ste si neopravičeno pridobili in to potem enostavno vrnili nazaj.“

Partijec Kania dobro ve, da bodo novi sindikati le takrat dobro služili kot faktor reda, dokler bodo povsem neodvisni od državne partije. Člani „Solidarnosti“ pa zopet vedo, da komunistična partija, ki bi poleg sebe prenašala moč, a samostojna delavska združenja, ne more obstojati kot taka. To bi namreč bil pričetek konca komunističnega vladanja na Poljskem, ali pa bi postal to prvi komunistični sistem, ki ima poleg sebe resnično opozicijo. To dejstvo je napotilo partijca Kania, da se je zatekel po pomoč k poljski Cerkvi, ki je sicer že podprla novo delavsko gibanje. Predno pa je kardinal Wyszynski pred kratkim odpotoval v Rim, je imel s Kania dolga razgovora. O čem sta se pogovarjala, ni objavila. Vendar pa krožijo v Varšavi slutnje, da je Kania zaprosil, naj bi sv. Oče vplival na Waleso. Kania je bil tudi na peturnem razgovoru v Moskvi. Vrniti se je moral, ker je „Solidarnost“ poslala 40-člansko delegacijo, ki je pod vodstvom Walesa zahtevala, da se priznajo tisti statuti, ki so bili prvotno sprejeti, sicer bodo objavili vesplošno stavko. Pogajanja so se vršila 14 ur. Razšli so se, ne da bi podpisali kakršnokoli izjavo.

Walesa si je pridobil poljske delavce, zmagal je — a njegov strah pred zmago izgleda, da je bil upravičen. Der Spiegel, 3. nov. 1980. Izvleček.

ganiziralo okusen „asado“. Dijaki srednješolskega tečaja so recitali pregled slovenske moderne zgodovine od prosvetljenca preko Ilirije in programa o Združenji Sloveniji l. 1848, pa do zadnjih let avstro-ogrske monarhije in do majniške deklaracije in sestavitve prve slovenske vlade.

Izredno lep pomladanski dan je pripomogel k prazničnemu razpoloženju.

Miklavževanje v Planinskem stanu. — V soboto 6. decembra je agilni novi odbor Slovenskega planinskega društva pripravil prav posrečeno miklavževanje v društveni dvorani. Zgrajen je bil nov oder in Marjeta Reven je poslikala lepe kulise, ob katerih se je odigral vesel in razborit Miklavžev prizorček. Za nameček so še otroci ljudskošolskega tečaja ob diapozitivih iz Slovenije prikazali potovanje iz Ljubljane do Kočevja in iz Ljubljane preko Muljave in Novega mesta v Belo Krajino. Večer je zaključila dobro pripravljena večerja.

Planinski stan. — Preurejanje obeh zgornjih sobic Planinskega stana gre h koncu. Praktično je dovršena tudi nova kopalnica. Ker so ti prostori v prvem nadstropju prav tako veliki kot so bile spalnice starega stana bo isto število gostov lahko dosti bolj udobno prenočevalo. V spodnji dvorani na odru pa bodo lahko spali taboriščniki v spalnih vrečah.

V. A.

SLOVENSKA PRISTAVA

ZAKLJUČEK ŠOLE
FRANCETA PREŠERNA

Lep in ganljiv večer smo imeli na Pristavi 7. 12. ob zaključku šolskega leta in ob prihodu sv. Miklavža.

Lep, ker je skupina otrok spet nekaj več pridobila v našem jeziku; ganljiv ob slovesu štirih učencev, ki so končali osnovno šolo. Poslovili smo se tudi od dolgoletne učiteljice ge. Pograjčeve, kateri se je g. prof. Vivod v imenu vseh staršev lepo zahvalil za skrbno opravljeno delo. Otroci so imeli radi go. Vid, do, čeprav je dajala precej nalog, so povedali njeni učenci, kar tudi dokazuje njeno skrb za slovensko šolo. Irena Fajdiga pa se je poslovila od učiteljice le z nekaj besedami, kar se ji je ustavilo ob stavku: „S tesnobo v srcu se poslavljamo...“ Povedati je hotela, da so otroci radi prihajali v šolo, se učili, molili in peli, ustvarjali prijateljstva s hvaležnostjo v srcu za vse zastojno delo naših učiteljev. Gdč. Mija Markez je izročila odhajajočim slovenski šopek in slov. knjigo s posvetilom g. kateheta Lamovška. Kot skrbna voditeljica šole „dr. Fr. Prešerna“ je naročala vsem, naj ostanejo dobri in zavdni slovenski otroci!

Pred prihodom sv. Miklavža so pristavski otroci zaigrali posrečeno izvorni igrico dr. B. Rozmana, kjer sodelujejo tudi mali gledavci, ki jih ni bilo malo, saj so nebeškega poslanca težko čakali in ga tudi marsikaj prosili. „Orožja in cigarete“ jim seveda ne bo prinesel, pač pa kaj drugega primernega za mladi rod.

V spremstvu angelov in tudi hudobnih parkljev je sv. Miklavž obdaroval presenečene otroke.

I. F.

SLOVENSKI DOM SAN MARTIN

OBČNA ZBORA
MLADINSKIH ORGANIZACIJ

Obe mladinski organizaciji, ki delujeta v Slovenskem domu v San Martinu, sta imeli svoj redni občni zbor. Fantje, združeni v SFZ so se zbrali v soboto 29. novembra. Občni zbor je vodil dosedanji predsednik Miha Porderžaj. Odborniki so podali poročila o delovanju organizacije v preteklem poslovnem letu. Nato je bil izvoljen nov odbor, ki ga sestavljajo: predsednik Andrej Petelin, odborniki: Jerman Jože, Vintar Rihard, Fink Rok, Jerman Tone, Rezelj Lojze. Sledil je razgovor o načrtih in delu za prihodnjo poslovno dobo.

V nedeljo, 7. decembra pa je imel svoj redni občni zbor krožek Slovenske dekleške organizacije v San Martinu. Občni zbor je začela in vodila predsednica Mirjanka Voršič. Po poročilih odbornic, iz katerih je bilo razvidno, da je krožek bodisi sam ali v zvezi s odsekom SFZ v San Martinu živahno deloval, sodeloval pri vseh prireditvah v Domu, so se vršile volitve novega odbora. Izvoljene so bile v predsedstvo odbora SDO v San Martinu: Darinka Zorec, Veronika Fajfar in Mirjanka Voršič. Na odborniška mesta pa so bile izvoljene za tajnico Metka Kahne, za kulturno referentko Irena Rupnik, za športno referentko Brigita Leber in Marika Uršič, za blagajničarko Ana Marija Podražaj, za delegatko Olga Lenarčič, za voditeljico mladenk Marta Rupnik, za voditeljico naraščajnic Regina Truden, za gospodarico Pavlinka Voršič.

OBČNI ZBOR SLOVENSKEGA DOMA

V nedeljo 14. decembra je imel Slovenski dom v San Martinu svoj dvajseti redni občni zbor. Občni zbor je začel in vodil predsednik Franc Fajfar. Za overovatelja zapisnika obnegega zbora sta bila izvoljena Klemenčič Vinko in Kranjc Gabrijel. Sledila so poročila odbornikov. Predsednik Fajfar je v svoji (Nad. na 6. str.)

SLOVENC V ARGENTINI

(Nad. s 5. str.)

jem daljšem poročilu podal sliko domovega življenja in delovanja. Poudaril je, da je vzdrževanje Doma vedno težje, ker se izdatki za vzdrževanje ne prestopajo več. Vedno bolj pa se čuti potreba po novih in večjih prostorih v Domu tako za osnovno šolo, kakor za organizacije, ki v Domu delajo, in po večjih gostinskih prostorih, ker sedanji ne zadoščajo za vedno večje število obiskovalcev Doma. Dalje je predsednik ugotovil, da je bilo v Domu vse leto živahno življenje, mnogo prireditev, ki so jih pripravile bodisi odbor Doma bodisi mladinske organizacije ali igralska družina. Zelo delavni so bili: Pevski zbor, članice Lige Žena-mati in šahisti. V tem poslovnem letu je začela v Domu poslovati podružnica SLOGE. Dom je bil vedno tesno povezan z Zedinjeno Slovenijo, z Medorganizacijskim svetom in Dušnim pastirstvom.

Sledila so poročila tajnice gđe. Darinke Zorec; kulturnega referenta Janca Petkovška, iz katerega je bilo razvidno, da je bila pretekla poslovna doba bogata na prireditvah. Blagajnik Franc Zorec je podal podroben pregled vseh dohodkov in izdatkov in finančnega stanja Doma. O delu Vzemnega podpornega sklada je poročal Rudolf Ribnikar. Za nadzorni odbor pa je podal poročilo Franc Hrovat. Splošnih volitev letos ni bilo, pač pa so bile nekatere nadomestne volitve in sicer so bili izvoljeni: za tajnika Stanislav Zupančič, za tajnikovega namestnika gđe. Darinka Zorec. Povečal se je kulturni referat z dvema namestnikoma: inž. Miho Potočnikom in gđe. Mirjanko Voršič. Izvoljeni so bili tudi trije novi odborniki: Rudolf Smersu, gđe. Veronika Fajfar in Rudi Dimnik, v nadzorni odbor pa je bil izvoljen Franc Lobnik.

Navzoči so bili mnenja, da obstaja nujna potreba po izpolnitvi Doma in je bila izvoljena finančna komisija, ki naj takoj pripravi vse potrebno za zbiranje sredstev za nove gradnje. To komisijo sestavljajo: Stanislav Zupančič, Marjan Boltežar in Marjan Petkovšek.

Na predlog odbora Vzemnega podpornega sklada se je posmrtniska podpora zvišala od sedanjih 600.000 pesov na 1.200.000 pesov, letni prispevek pa od sedanjih 15.000 pesov za posameznika na 30.000 pesov, za družino (za očetca, mater in vse mladoletne otroke) pa od sedanjih 45.000 na 90.000 pesov.

Predsednik Fajfar je nato sklenil lepo uspeli občni zbor.

Naša mladina je spet risala

161 otrok se je udeležilo nagradnega natečaja

V nedeljo 2. novembra je bil po vseh naših krajevnih Domovih izpeljan risarski natečaj. Lep je bil pogled na naše majhne — tokrat pa tudi že na večje otroke, saj je bilo tekmovanje v dveh skupinah: ljudskošolski in nižje-srednješolski — ki so vsi zamišljeni, ali pa kdaj sredi smeha vihteli svoje barvice.

Letošnji nagradni natečaj, ki ga je kakor lanskega omogočila zadruga SLOGA, je bil izpeljan s sodelovanjem vodstva in učnih moči naših ljudskošolskih tečajev kakor tudi Ravnateljstva srednješolskega tečaja. Zadruga je za zmagovalce pripravila darila v obliki hranilnih vlog kar v vrednosti \$ 450.000...

Toda to, kar je poleg nagrad, med katerimi je brez dvoma najvažnejša ta, da bodo izbrane slike objavljene z imeni mladih umetnikov, najbolj pripomoglo k „masivnemu sodelovanju“ je gotovo bila pomoč naših poštirovalnih učiteljev in učiteljev. Dejstvo je, da je letos število sodelujočih presešlo lansko. Številka je pa še toliko bolj zgovorna, če pomislimo, da se letos zaradi različnih ovir tega tekmovanja žal niso mogli udeležiti tudi otroci iz Tucumana in Bariloč.

Kar 161 deklet in fantov se je spoprijelo z dano tematiko.

Tekmovalci je mogel izbrati med dvema možnostima: ali narisati „Kaj vidim v našem krajevnem domu?“, ali pa ob geslu „Kako pravimo in kako bi v resnici bilo...“ Ilustrirati enega izmed plastičnih slovenskih rek. (Npr.: „Tega fanta vedno vlačijo po zobeh...“, „Profesor je kar iz kože skočil...“, „France je spet v rožcah...“ ali pa — recimo — motiv, ki je bil eden izmed najbolj priljubljenih: „Janez meče oči za Micko...“)

Risbe, podpisane s psevdonimi, je pregledala žirija in treba je reči, da se pri izbiri ni bilo lahko odločiti. Gospodje Ivan Bukovec Tone Kržišnik in dr. Anton Šimenc — ta slednji kot zastopnik SLOGE — so bili krepki v škripcih, ko je bilo mogoče nagraditi samo šest najboljših risb.

V skupini srednješolskih tečajev so bili „zmagovalci“ naslednji:

1. METKA MAGISTER (Pristava); 2. MARIJA KAVČIČ (San Justo) in 3. ROZKA SNOJ (Ramos Mejia).

Med ljudskošolsko mladino pa so bile kot tri najboljše risbe izbrane tiste, ki so jih narisali:

1. BARBARA KOBI (Slovenska hiša); 2. JADRAN BRULC (Slovenska vas); in 3. MARJANA VITRIH (Berazategui).

Vsem mladim umetnikom naše čestitke!

Čestitati pa je treba tudi zadrugi SLOGI in se ji tudi zahvaliti, ko od časa do časa tudi na ta način pokaže, da je v službi skupnosti. Čeprav le organizacijsko in finančno pa vendar bistveno pripomore k pestremu življenju naših otrok.

Zaključek Srednješolskega tečaja

Slovenski srednješolski tečaj ravn. Marka Bajuka, ki je vse leto deloval v Slovenski hiši, je v soboto, 22. novembra, zaključil svoje šolsko leto s proslavo in razdelitvijo spričeval. Zaključno šolsko mašo je s polnoštevilno udeležbo študentov, profesorjev in staršev daroval katehet msgr. Anton Orehar. Med pridigo je prikazal vpliv vere in narodnosti na študenta in posebej še na tiste, ki letos odhajajo iz tečaja.

Proslava se je začela v dvorani s prihodom zastav, ki so jih nosili lanski najboljši dijaki. Vsi navzoči so nato zapeli argentinsko in slovensko narodno himno.

Ravnatelj Pavle Rant je pozdravil vse navzoče, predvsem pa še učitelje naših ljudskošolskih tečajev, ki tako uspešno pripravljajo naše dijake za tečaj. Nato je naprosil predsednika NO Miloša Stareta, da pove nekaj misli mladini na pot, predvsem v zvezi z letošnjo 75-letnico Škofovih zavodov.

Iz govora Miloša Stareta

„Sedaj, ko se zaključuje šolsko leto edine svobodne slovenske gimnazije v svetu, in ob obletnici prve slovenske gimnazije v St. Vidu, prevzemate vi, dijaki, nase veliko težo in odgovornost do domovine in emigracije.“

Leta 1868 je na sestanku abiturientov na Bledu vstal mladenič, Anton B. Jeglič, in zahteval, da če hočejo rešiti slovenstvo in dobojevati boj proti svobodomiselnosti, je nujno potrebna slovenska gimnazija. In ko je postal ljubljanski škof, je takoj začel uresničevati to idejo. Vse je bilo proti, a on je preстал vse očitke, in tako je zrasla slovenska gimnazija. Ker je Jeglič spoznal to za pravilno in potrebno, zato je uspel.

Kako težka je tudi vaša naloga, ki vam jo nalaga zgodovina v tem času v svobodnem svetu. Danes, ob 75-letnici prve slovenske gimnazije, vas rotim, obljubite sami pri sebi, pred nami in pred Bogom ter pred vsemi trpečimi slovenskega naroda, v čast Jegliču in vsem, ki so izšli iz te gimnazije, da boste storili vse, kar je v vaši moči, dokler ne bo ta gimnazija spet vrnjena njenim pravi lastnikom in da bo tako še naprej služila svojemu namenu, kot ga je hotel škof Jeglič.

Jeglič je to zmožel. Bog vam daje moči, da boste zmogli tudi vi!“

Pozdrav predsednika Odbora staršev

Predsednik Odbora staršev, ki je pomagalo vse leto pri delu v tečaju, g. Tone Bidovec, se je nato zahvalil profesorjem za njih delo. „Če bi si naša doraščajoča mladina še tako želela pridobiti si novega znanja in bi ne bilo nikogar, ki bi ji lahko posredoval te zaklade, bi vse ostalo le pri željah. Vaš idealizem je spremljalo trdno prepričanje in uverjenost, da so duhovne dobrine pred materialnimi vrednotami. Svetli zgledi slovenskih narodnjakov v zgodovini so vas bodrili za to delo.“

Razdelitev nagrad in diplom

Nato so prejeli lepo nagrado — keramično delo Slovencev iz Mendoze — najboljši dijaki iz rok svojih razrednikov. Ti so letos bili:

1. — Rozka Snoj in Luka Debevec; 1.b — Kristina Kremzar in Danijel Škraba; 2. — Nevenka Magister in Ernestina Podboj; 3. — Andrej Mehle; 4. — Jože Snoj; 5. — Martin Lavrič.

Ti so bili deležni pohvale s plo-

Da bi naslednji risarski natečaj imel vsaj tak uspeh če še ne večjega, kakor ga je imel letošnji! To želimo starši — gotovo pa tudi vsi naši otroci.

PO ŠPORTNEM SVETU

V DRŽAVNI HOKEJSKI LIGI je klub z Jesenic izrazil favorit za osvojitve naslova prvaka. V desetih kolih je izgubil le točko proti Partizanu iz Beograda in ima prednost treh točk pred lanskim prvakom Olimpijo, ki ji kar ne gre od rok. Največje presenečenje v 10. kolu: mladi ljubljanski hokejisti Tivolija so v Beogradu odvzeli Partizanu točko. Po igri, ki so jo pokazali, pa tudi zmaga ne bi bila nepravična.

skanjem, nato pa so sprejeli zastavo v varstvo za prihodnje šolsko leto.

Zatem sta ravnatelj Pavle Rant in razrednik 5. letnika dr. Julij Savelli razdelila spričevala in diplome našim abiturientom, ki jih je bilo letos v Slovenski hiši 41 in sicer: Marija Avguštin, Marija Veronika Avguštin, Tončka Beltram, Aleksander Bergant, Bernardka Bidovec, Cveta Česarek, Janika Eiletz, Ana Marija Erbežnik, Veronika Fink, Tatijana Golmajer, Lučka Groznik, Mirjam Horvat, Gregor Hribar, Marko Jakoš, Marta Jenko, Metka Kahne, Angelika Kalin, Tomaž Kočar, Miha Koželnik, Bernarda Krajnik, Lučka Kremzar, Tinka Krištof, Martin Lavrič, Milan Magister, Lučka Makovec, Marija Miklavc, Karla Malovrh, Klavdija Malovrh, Metka Malovrh, Jože Markez, Mirjam Oblak, Olga Pregelj, Kristina Puhek, Adrijana Selan, Magdalena Skvarča Martin Skubic, Marija Veronika Snoj, Marko Škulj, Marija Ivana Tekavec, Ana Urbančič, Marija Zorc.

V imenu abiturientov se je zahvalil profesorjem in načrtal delo dijakov v bodočnosti najboljši dijak letnika Martin Lavrič:

„Danes, ko odhajamo v svet, z bolečino v srcu — in marsikateri s solzami v očeh — vam hočemo zagotoviti, da vaš trud ni bil zaman. Skozi pet let ste v nas gradili zavedne Slovence, ki ljubijo svoj materin jezik, ga poznajo in ohranjajo, in poštene Argentine, ki ljubijo in spoštujejo deželo v kateri so se rodili. Toda vaše delo ni še dokončano, skoraj bi rekli, da se šele začela. Na naša ramena boste začeli prelagati temelje in stebre Slovenije v svetu, katere bomo morali ohranjati in dopoljevati. Toda pri tem delu se nam bodo šibila kolena in upadal pogum. Potrebni bomo vaše podpore.“

Mnogokrat sem slišal, da 'smreka ne bo postala nikoli ombú, pa čeprav je presadimo v brezmejno pampo'. Res je. Ne bo se spremenila, še več, v nevarnosti bo vedno, da jo vetrovi, katerim se ombú brez težave upira, izkoreninijo in posušijo. Zato vas prosim, spoštovani profesorji in dragi starši, da nas ne zapustite, dokler se ne okrepijo, dokler ne postanemo močne smreke, zmožne klubovati vetrovom, zmožne ohranjati Slovenijo v svetu in zmožni hvaležno ljubiti Argentino, našo domovino in vaše zavetišče.“

V imenu četrtošolcev pa je pozdravila odhajajoče dijakinja Tinka Loboda. Med drugim je dejala:

„Konča se leto naše srednje šole. Vsak od nas se je lahko izpopolnil v znanju slovenščine, v poznanju naše narodne preteklosti in pogleda na krščanski svetovni nazor. Vsi se zavedamo, da bi brez slovenske šole bili nekam manjši, nekaj bi nam manjkalo. Kako drugače gledamo na svet, vse širše, bolj zrelo...“

Dragi odhajajoči petošolci: Upamo, da se bomo še srečevali. Da bi bila naša srečanja vedno zanimiva. Ostanite zvesti slovenstvu in našemu svetu. Kaj pa naj bo za plačilo našim profesorjem? Zavest, da smo tudi v našem rodu in ostajamo istih misli z njimi...“

Oba govornika, ki sta v čisti in lepi slovenščini podala svoje misli, sta bila nagrajena s ploskanjem.

Nato so v šaljivem tonu predali petošolci „ključke učenosti“ svojim naslednikom.

Za konec je spregovoril Pavle Rant, kot ravnatelj za prihodnje šolsko leto. Svoje misli je navezal na obletnico Škofovih zavodov, ki jih je dal študentom za zgled, in obenem tudi poudaril zahtevo, da se čimprej vrnejo zavodi škofiji, da bodo lahko še naprej vzgajali slovensko mladino v pravem krščanskem duhu. Benem je tudi naložil študentom letošnjo počitniško nalogo, ki je podobna lanski: Moj dnevnik od 24. decembra 1980 do 20. januarja 1981.

Sledil je še majhen recitiran prizorček, ki so ga pripravili dijaki 1. letnika pod vodstvom svojega profesorja Žive besede Lojzeta Rezlja. Predstavili so Aškerčevo Čašo nesmrtnosti, ki je zelo dobro uspela, tako režijsko kot s strani dijakov.

S tem se je slavnost končala. Dijaki so šli s svojimi razredniki v razrede, kjer so dobili spričevala, starši, abiturienti in profesorji pa so bili pogosteni z zakusko, ki jo je lepo pripravil odbor staršev.

T. D. ml.

Sporočilo naročnikom

Vse naročnike, ki še nimajo plačane naročnine, prosimo, da to store čimpreje. V januarju in februarju bomo pošiljali opomine, kar povzroča nove stroške naročnikom in upravi.

Naročniki iz Velikega Buenos Airesa lahko plačajo v UPRAVI LISTA v Slovenski hiši.

V Ramos Mejiji sprejema naročnino tudi PISARNA V SLOMSKOVEM DOMU, ob torkih, sredah in petkih od 17. do 20. ure in ob nedeljah po maši.

V San Martinu g. SKALE JOŽE st. ob nedeljah v Domu po maši.

V San Justo g. MAKS OSOJNIK.

Na Slovenski pristavi ga. MAGDA ČEŠAREK ob nedeljah po maši.

V Kreditni zadrugi SLOGA vsak dan od 15. do 19. ure.

Naročniki iz Velikega Buenos Airesa se lahko informirajo, koliko dolga jejo, telefonsko v Upravi Svobodne Slovenije.

UPRAVA SVOBODNE SLOVENIJE

NAŠ DOM

SAN JUSTO

Silvestrovanje

ob vstopu v srebrni jubilej „Našega doma“ na zadnji dan leta 31. decembra ob 21

VSI ČLANI IN PRIJATELJI PRISRČNO VABLJENI!

BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ IN SREČNO NOVO LETO 1981!

VINKO ALJANČIČ

Izdelovanje matric

Belgrano 3380

CARAPACHAY

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO 1981

vsem rojakom

JANEZ JENKO

STROJNA DELAVNICA "SORA"

H. Almeyra 520

T. E. 750-5211

Villa Libertad SAN MARTIN

Vesele božične praznike in srečno Novo leto vošči vsem rojakom

ŠABIČ RESORTES BOŽIDAR IN BRANKO ŠABIČ

M. R. González 1958

Ituzaingó

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO

želi

PETER KLOPČIČ z družino Toronto — Kanada

Svetonočnega miru in veselja v božičnih dneh in v vseh dneh novega leta želi prijateljem in znancem

družina Slavimírja Batagelja.

Vsem prijateljem in znancem pa sorodnikom v očetnjavi in zdomstvu blagoslovljen Božič in zdravja polno novo leto 1981 želita

Pavle in Miriam Rant s sinovi

Vsem prijateljem in znancem sporočamo, da nas je dne 12. decembra po kratki a težki bolezni v 61. letu starosti zapustil naš dragi mož, oče, stari oče, tast, svak in stric, gospod

Franc Kogovšek

Pokopali smo ga 13. decembra na pokopališče Gran Bourg. Globoko ganjeni se iz srca zahvalimo vsem, ki so našemu očetu stregli noč in dan v bolnici in nam v težkih urah bili blizu. Posebej se zahvalimo č. gg. patru dr. Alojziju Kukovici, Janezu Cukjatiju za podelitev svetih zakramentov za umirajoče in Jožetu Škerbcu za mašo zadušnico in vodstvo pogreba. Zahvalimo se tudi številnim kropilcem, darovalcem vencov in cvetja ter vsem, ki so nam v teh bridkih urah izkazali svojo ljubezen

žalujoči:

žena: Marija roj. Kavčič

sinova: Franci in Ivan z družinama

hčerka: Marija

vnuk: Andrej

ter ostalo sorodstvo.

San Miguel, Buenos Aires, Rovte.

ORGANIZACION

ESLOVENA INMOBILIARIA

T. E. 651-5885

HIPOLITO YRIGROYEN 2946 - S. JUSTO

O E vam želi blagoslovljen Božič in srečno leto 1981!

VESELE IN MILOSTI POLNE
BOŽIČNE PRAZNIKE —
BLAGOSLOVLJENO IN SREČNO
NOVO LETO 1981

želi vsem članom in prijateljem

DRUŠTVO SLOVENSKA PRISTAVA

v Castelarju

Vabimo na veselo silvestrovanje na Pristavi
31. decembra 1980 ob 21. uri

**Kakor sonce skuz glaž gre,
glaž se ne razbije,
v glihi viži rojen je
Jezus od Marije.**

Stara slovenska pesem

Zvrhano mero božičnega veselja, v novem letu pa poguma, modrosti in mnogo božjega blagoslova želi vsem svojim članom, dobrotnikom in javnim delavcem

SLOMSKOV DOM

DRUŠTVO SLOVENSKA VAS

želi

vsem rojakom tu in po svetu

BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO 1981

ZEDINJENA SLOVENIJA

želi

vse slovenski skupnosti
blagoslovljene božične praznike

in

srečno in uspehov polno Novo leto

Buenos Aires

Argentina

OBVESTILA

SREDA, 24. decembra:

Slovenska polnočnica v Slov. cerkvi Marije Pomagaj ob 22. uri.

V Slovenskem domu v Carapachayu slov. polnočnica ob 24. uri.

BOŽIČ, 25. decembra:

V Slovenskem domu v San Martinu božični zajtrk z božičnim nastopom.

V Slomškovem domu ob 19. uri sv. maša s petjem najlepših božičnih pesmi.

NEDELJA, 28. decembra:

V Slovenskem domu v Carapachayu družinsko kosilo.

SREDA, 31. decembra:

V Slovenskem domu v San Martinu veliko silvestrovanje (Planika).

Na Slovenski pristavi v Castelarju veselo silvestrovanje ob 21. uri.

V Našem domu v San Justo silvestrovanje ob 21. uri.

V Slov. domu v Carapachayu družabno srečanje.

NEDELJA, 4. januarja 1981:

Trideseta Misijonska veletombola v Slovenski vasi.

**Nedelja 28. decembra
ob 20. uri**

v Slomškovem domu

ponovitev

božičnega misterija

HENRIK, GOBAVI

VITEZ

Gostujetejo srednješolci

iz Slovenske vasi

Lepo vabljeni!

SLOVENSKI DOM V SAN MARTINU

**Posmrtnina zvišana
na 1.200.000 pesov**

Na občnem zboru Slovenskega doma v San Martinu dne 14. 12. 1980 je bilo sklenjeno:

1) Posmrtninska podpora se s 1. januarjem 1981 zviša od sedanjih 600.000 pesov na 1.200.000 pesov.

2) Letni prispevek se zviša od sedanjih 15.000 pesov na 30.000 pesov. Ta prispevek mora biti plačan do 31. marca 1981, sicer preneha članstvo v skladu.

3) Pravico do posmrtnine ima član po preteku treh mesecev po plačilu prispevka. Biti pa mora tudi plačana članarina za Slovenski dom. Izjemoma pa ima član (oz. njegovi svojci) pravico do nove posmrtninske podpore takoj, ako je bil prispevek plačan do 31. januarja 1981.

4) V članstvo sklada se na novo sprejemajo člani Doma do 60 leta starosti pod pogojem, da plačajo pristopnino v višini enoletnega prispevka in da se pri poročenih zavezuje vsa družina.

Prispevke za sklad sprejemajo: Rudolf Ribnikar, Rafael Telič in Jože Ziherl.

„NAŠ DOM“ —
— SAN JUSTO

**želi vsem članom
in prijateljem
blagoslovljene
božične praznike
in srečno novo leto**

Za božič in Novo leto, naj božje Dete iz revne štalce bogato obdari vse naše rojake z božičnim mirom in veseljem, pristrčno želi

Zveza slovenskih mater in žena

Slovenski dom — Carapachay

želi vsem članom in rojakom blagoslovljene božične praznike in veselo Novo leto

Sporočamo, da bo v Domu polnočnica na sveti večer ob 24. uri. V nedeljo 28. decembra pa bo družinsko kosilo za nabavo novih orgel. Na silvestrov večer vabimo na družabno srečanje.

Slovenski dom v San Martinu

**ŽELI VSEM SVOJIM ČLANOM IN ČLANICAM IN
VSEM PRIJATELJEM DOMA BLAGOSLOVLJENE
BOŽIČNE PRAZNIKE IN SREČNO NOVO LETO**

ter vabi na

BOŽIČNI ZAJTRK Z BOŽIČNICO

ki bo na Božič, 25. decembra
po slovesni božični maši

in na

VELIKO SANMARTINSKO SILVESTROVANJE,
ki bo na Silvestrovo, 31. decembra

Blagoslovljen Božič in srečno
Novo leto
želi vsem odjemalcem in rojakom

BIVEGRO
FINO MIZARSTVO

Rep. de Chile 3036

San Justo

T. E. 651-3452

Vaše darilo za praznike dobite pri

TEXTIL KOSANČIČ S.A.

Moški, ženski in otroški puloverji

Ramón L. Falcón 2624
C. Lynch 2569

FLORES
SAN JUSTO

Vesel Božič in srečno Novo leto
voščita vsem rojakom

MARJAN IN HELENA LOBODA
ZAVAROVANJA

Sarmiento 643 - 1. nadstr. 120

Buenos Aires

**ESTABLECIMIENTO
TUUCUMANO DE
ABERTURAS S.A.I.C.**

Ruta 9 Km. 1285 — LASTENIA
BANDA RIO SALI —
PROVINCIA TUCUMAN

vošči

iz „vrta republike“ vsem rojakom v
Argentini in drugod po svetu

**Srečne božične praznike,
miru in uspehov
v novem letu 1981!**

ALPE Hogar

S. Mehle

VAM ŽELI BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO 1981.

ter

Vas opozarja, da imamo na razpolago vse za čimboljšo in praktično opravo Vašega doma.

Med drugim velika izbira hladilnikov in pisalnih strojev: Domec, Volcán, Siam, Zenith, Gardenia, Columbia, Philips, Eslabón de Lujo, BGH. — Televizijski aparati v barvah „Stereo Center“. — Stereo-Snemalniki: Philips, Tonomac, Telefunken, Saba, Sanyo, BGH, Feders.

Ugodne cene in možnost plačila tudi v obrokih.

**Današnja božična
— povečana številka
našega lista je zadnja
v letošnjem letu.
Prihodnja bo izšla
8. januarja 1981.**

“SLOGA” SPOROČA

Dne 24. in 31. decembra 1980
naša pisarna ne bo uradova-
la za stranke.

**Blagoslovljene
božične praznike
in srečno novo leto
1981
želi vsem rojakom
v Argentini in
drugod po svetu**

OBLAK HNOS. S.A.

ALMAFUERTE 3868

SAN JUSTO

**Blagoslovljene
božične praznike
in
srečno ter miru
polno leto 1981
vam in
vsem Slovencem
po svetu želi:**

HERMAN ZUPAN - Papelera del Sur S.A.

**Božičnega veselja
in sreče
v novem letu
1981!**

STANDMETAL S.A.

ENTRE RIOS 3763

SAN JUSTO

**VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO 1981**

želi vsem Slovencem

**„TABOR“
ARTAČ VIKTOR**

Bencinska postaja v Mendozí

Blagoslovljen božič in srečno
novo leto!

**SILVO LIPUŠČEK
URARNA IN ZLATARNA**

Almafuerte 3559

1754 SAN JUSTO

KREDITNA ZADRUGA „SLOGA“ Z. Z. O. Z.
Bme Mitre 97 — Ramos Mejía

PRISRČNO VOŠČI VSEM SVOJIM ČLANOM
TER PRIJATELJEM V ZDOMSTVU IN DOMOVINI
VESELE IN BLAGOSLOVLJENE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN ZA LETO 1981
MNOGO SREČE, MIRU TER
DUHOVNEGA IN TVARNEGA NAPREDKA!

Veliko božjega blagoslova o božičnih praznikih
in mnogo uspehov v novem letu 1980
želi vsem rojakom

**SLOVENSKO KERAMIČNO PODJETJE
CACES**

Pedro Molina 140 San Jose - Guaymallén
Mendoza

Vesele praznike rojstva Gospodovega
želijo

**PETER BAJDA in sinovi
SODARSTVO**

Benavente 4367 Villa Nueva - Guaymallén
Mendoza T. E. 61-627

ESLOVENIA LIBRE

Editor y director: Miloš Stare
REDACCION Y ADMINISTRACION:
RAMON L. FALCON 4188
1407 BUENOS AIRES
ARGENTINA
Teléfono: 69-9503

Uredniški odbor:
Miloš Stare, dr. Tine Debeljak,
Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual N° 24.576

Naročnina Svob. Slovenije za l. 1981
za Argentino \$ 88.000.—, pri pošiljanju
njo po pošti \$ 98.000.—; ZDA
Kanada z avionsko pošto 40 USA dol.
obmejne države Argentine 35 USA dol.
Avstralija 60 USA dol.; Evropa
USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa
z navadno pošto 35 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., EST.
DOS UNIDOS 425, 1101, BUENOS AIRES, T. E.
362-7215

**KREDITNA
ZADRUGA
"SLOGA" z.o.z.
BME. MITRE 97
RAMOS MEJIA
T. E. 658-6574
654-6438**

VSAK DAN OD 15. DO 19. URE
OB SOBOTAH OD 16. DO 19. URE

PODRUŽNICA:

SLOVENSKI DOM - SAN MARTIN
CORDOBA 129 T. E. 755-1266
TOREK IN ČETRTEK OD 18. DO 20. URE

**Prof. dr. JUAN
JESUS BLASNIK**

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

MARCELO T. DE ALVEAR 1241, FRITL.
CAPITAL FEDERAL T. E. 393-3836

Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20. Zahtevati določitev
ure na privatni telefon 666-4366.